

Oppfattelse og utvikling av individuelt arrangert turisme fra Kina

*Intervjuer med unge kinesiske turister i
Norge*

Petter Faksvaag

Masteroppgave i Kinesisk Samfunn og Politikk
KIN 4593 (30 Poeng)

Institutt for kulturstudier og orientalske språk
Universitetet i Oslo

2017

Oppfattelse og utvikling av individuelt arrangert turisme fra Kina

Intervjuer med unge kinesiske turister i Norge

Petter Faksvaag
Universitet i Oslo

© Petter Faksvaag

2017

Oppfattelse og utvikling av individuelt arrangert turisme fra Kina: intervjuer med unge kinesiske turister i Norge

Petter Faksvaag

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

IV

Sammendrag

De myndighetsledede samfunnsmessige omveltningene på 80- og 90-tallet i form av privatisering av institusjoner og økonomi ga det kinesiske individ mer personlig spillerom til å forme egne liv. Forbruk som et verktøy for å øke sosial status, utforske livsstiler og skape og knytte bånd til sosiale nettverk ble den nye ideologien i det 'Nye Kina'. Denne oppgave vil utforske hvordan unge kinesiske individuelt reisende oppfatter sin egen reise og hvorfor de reiser individuelt. Den oppgaven vil være forankret i individualiseringsteorien lagt fram av bl.a. Ulrich Beck, Zygmunt Bauman og Anthony Giddens. Jeg vil trekke linjer mellom individualiseringen av det kinesiske samfunnet og utviklingen av kinesisk utenlandsturisme for å bedre forstå grunnlaget for det turismemønsteret vi ser i dag. Jeg vil videre se om individuelt arrangert utenlandsreise er et uttrykk for individualisering av det kinesiske samfunnet.

Denne oppgaven bygger på litteratur om utviklingen av kinesiske turisme og feltarbeid som ble utført i januar/februar og i juni 2017. Feltarbeidet består av intervjuer med 12 kinesiske individuelt reisende og observasjon av en del av reisen til tre av disse turistene ved to anledninger. Dette studiet finner at utviklingen av feriereiser til utlandet har blitt formet av partistatens overordnede økonomiske strategier og derfor preger forskjellige generasjoners reisemønstre. Studiet finner også at universitetsutdannelse kan fungere som en døråpner til individuelt arrangert reise og at selv om denne typen reiseform ikke ble oppfattet som et læringsverktøy blant intervjuobjektene så var dette noe som de brukte til å knytte bånd med sine sosiale nettverk og til å utforske og oppleve ukjente kulturer som videre var med å forme deres egen identitet.

Forord

Jeg vil først og fremst få takke alle som jeg har vært i kontakt med ved Institutt for Kulturstudier og Orientalske Språk som har vist interesse for min progresjon og utvikling. Jeg vil selvsagt også takke Mette Halskov Hansen for å gi meg muligheten til å ha henne som veileder!

Jeg ønsker å sende en varm hilsen og si tusen takk til alle intervjuobjektene som tok seg tid til å være med på dette prosjektet. Det er utrolig raust og bruke en del av egen ferie til å hjelpe en masterstudent! Jeg ønsker dere lykke til videre i livet og god tur!

Jeg vil gjerne få takke lederen for China Outbound Tourism Research Institute, professor Wolfgang Georg Arlt, for å gi meg en plass i forskningsavdelingen og for alle svært nyttige samtaler om og tips til mitt masterprosjekt.

Jeg vil også gjerne få takke Tromsø Villmarksenter som ga meg kost og losji for en hel måned under mitt feltarbeid, og NIAS for et inspirerende og lærerikt opphold i København. Sjeldent har jeg opplevd et hyggeligere arbeidsmiljø!

Sist, men ikke minst, så vil jeg takke min kjæreste Anniken som har holdt ut med en fattig masterstudent gjennom denne prosessen, og min privatlærer som ønsker å være anonym. Jeg ser frem til en lang vinter med Kaldfjellet!

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	V
Forord	VII
Introduksjon	1
1 Metode	5
1.1 Kvalitativ saksstudie som metodisk rammeverk	5
1.1.2 Språk, oversettelser og pinyin	6
1.1.3 I nord og på nett for å finne intervjuobjekter	7
1.1.4 Intervjuene.....	10
1.1.5 Observasjon.....	12
1.2 Pålitelighet og validitet	13
1.3 Etikk	14
1.4 Konklusjon	14
2 Teori og utvikling	15
2.1 Individualisering i en vestlig reflektiv modernitet	15
2.2 Særtrekk ved den kinesiske individualiseringsprosessen	18
2.2.1 Diplomatisk turisme under Mao.....	19
2.2.2 Privatisering og pilot-turisme.....	20
2.2.3 Økt konsum og offisiell utenlandsturisme	22
2.2.4 Generasjonssplittelse og selvorganisert turisme	23
2.3 Konklusjon	25
3 Hvorfor reise individuelt?	26
3.1 Definerer individuell reise i forhold til pakkereiser	26
3.1.1 Ikke alle kan å reise individuelt.....	28
3.2 Universitetet: en døråpner til selvorganisert turisme	29
3.3 Hvor individuelt er det egentlig?	30
3.4 Velferdsforeldre	34
3.5 I en verden av forskjellige kulturer	36
3.6 Konklusjon	38
4 Konklusjon	39

4.1 Betydning for reiselivsnæringen	41
Appendiks A: Intervjuobjekter	43
Appendiks B: Intervjuguide	44
Litteraturliste	47

Introduksjon

Denne studien utforsker hvordan unge individuelt reisende fra Kina oppfatter individuelt arrangert reise og hvorfor de velger å reise individuelt. For å lede problemstillingen tar dette studie utgangspunkt i hypotesen om at unge kinesere i dag reiser individuelt som et resultat av de myndighetskontrollerte samfunnsmessige omveltningene hvorav individuell utenlandsreise er en måte å utforske og å forme egen identitet.

Kina har i dag verdens største turistmarked (World Tourism Organization, 2017). For bare 20 år siden kunne kinesiske statsborgere for første gang offisielt dra på utenlandsferie (Dai m.fl. 2016, s. 1). I 1992 var det registrert 2,95 millioner reiser ut av fastlands-Kina (Wang & Sheldon, 1995, s. 41). I 2016 hadde dette tallet i følge China Tourism Academy vokst til å bli 122 millioner (China National Tourism Administration, 2016). For å bedre forstå disse tallene må man se nærmere på hva de representerer og hvilke faktorer som har skapt denne svimlende veksten. Kinas utlandsturisme startet som et pilotprosjekt etter at feriereiser, både innlands og utgående hadde vært totalt fraværende og knyttet til stigma siden Mao kom til makten i 1949 (Zhang, 1989, s. 58). Utviklingen av kinesisk utlandsturisme har vært et direkte knyttet til de sosiale og økonomiske reformene som gradvis ble iverksatt fra slutten av 70-tallet.

Privatisering av arbeidsmarkedet i de urbane delene av Kina ga folk friheten til å skape egne karrierer på bekostning av sikkerhetsnettet som fulgte med de altomfattende arbeidsgruppene som de hadde vært knyttet til i Maos sosialistiske samfunn. Økt konsum som følge av inntektsøkning og større personlig frihet ble et verktøy for å øke sosial status og for å forme egne livsstiler. Selv om folk ble løsrevet fra tidligere institusjoner beholdt kommunistpartiet politisk monopol. Utviklingen av samfunn og økonomi etter Mao har ofte vært initiert av befolkningen men kun på partiets nåde. Dette gjelder også turisme. Først på midten av 80-tallet kunne folk besøke familiemedlemmer i Hong Kong og Macau (Guo, Kim og Timothy, 2007, s. 314), i 1997 kunne kinesere for første gang dra på feriereise til utlandet (Dai mfl. 2016, s. 1) og 2009 var første gang kinesiske myndigheter offisielt anerkjente utlandsturisme (World Tourism Organization, 2013).

Individuell reise i det nye Kina oppsto som et initiativ fra erfarne turister og ikke turistbransjen (Lim, 2009, s. 295). Det var opprinnelig også sterkt begrenset av utenlandske destinasjoners visumregler, men dette har blitt gradvis liberalisert som følge av det åpenbare

økonomiske potensiale knyttet til turisme. Fokuset i akademia fram til de siste årene har naturlig nok i stor grad vært på organiserte gruppeturer. Ettersom at kinesisk utenlandsturisme i stadig større grad følger de markedsøkonomiske kreftene forandrer måten kinesiske turister reiser på og tilbudet rettet mot dem. I følge Zhang Hongjuan som referer til statistikk fra China National Tourism Administration (CNTA), så passerte individuelle reiser for første gang gruppereiser både i antall og verdiskapning i 2015 (Zhang, 2017, s. 81). Selv om Norge fortsatt mottar kun en brøkdel av alle kinesiske utenlandsreisende, øker antallet kraftig hvert år og får stadig mer omtale i media. Segmenteringen av kinesisk turisme, at ikke kinesiske turister kun reiser med organiserte grupper er også blitt anerkjent av organisasjoner som Innovasjon Norge (Innovasjon Norge, 2016, s. 9). Individuelt reisende fra Kina karakteriseres av å være unge, godt utdannet og teknologisk kyndige (Arlt, 2013, s. 130-133) Det er en del av denne gruppen denne studien handler om.

Denne oppgaven er basert på feltarbeid i form av dybdeintervjuer og observasjon, og litteratur om kinesisk samfunnsutvikling og utviklingen av turisme. Feltarbeidet ble utført i Tromsø i januar/februar 2017 og i Oslo i juli 2017. Alle som ble intervjuet var i 20-årene og holdt på med studier ved et kinesisk universitet eller hadde nylig fullført studiene. Observasjon ble gjort i form av å tilbringe tid sammen med noen av turistene mens de var på reise og på mikroblogger på intervjuobjektens Wechat-konto¹.

Diskusjon og analyse i denne studien vil være forankret i individualiseringstenen som den er lagt fram av blant andre Ulrich Beck, Zygmunt Bauman og Anthony Giddens.

Individualiseringstenen er en del av teorien om den 'andre modernitet', eller som Beck kaller den: refleksiv modernitet. Der identitet var gitt i 'det tradisjonelle samfunn', ble tilknytning til nye samfunnsformasjoner som klasse en oppgave i 'det industrielle samfunn' (Baumann i Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. xv). I den refleksive modernitet går de tydelig definerte samfunnskategoriene som oppsto i det industrielle samfunnets tid (første modernitet) i oppløsning (Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. 31). Individet må derfor selv definere hvordan og konstruere sine egne liv, hvordan de forholder seg til sosiale institusjoner og realiteter, og hvilke sosiale nettverk de knytter seg til og skaper. Selv om individet står fritt i hvordan å forme sine egne liv er oppgaven noe alle står ovenfor og er tvunget til å løse (Beck, 1997, s.

¹ Wechat er en sosial media-applikasjon med en rekke funksjonsområder som hovedsakelig blir brukt på mobiltelefoner.

8). Dette har i vestlige samfunn blitt institusjonalisert gjennom velferdsstaten der individet og ikke kollektivet står i fokus (Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. xxi-xxii). Økt globalisering sprer virkeligheten til individet utover et større rom. Egen kultur, tradisjoner, levesett og livssyn møter, blandes med og kommer i konflikt med stadig flere alternativer Beck & Beck Gernsheim, 2002, s. 26). Selv om avgjørende forutsetninger for individualiseringsprosessen i vestlige samfunn har vært fraværende i Kina finnes det også flere likhetstrekk: Frisettelse fra tidligere sosialistiske institusjoner har skapt større individuell frihet til å forme egne liv i et markedsorientert og stadig mer globalisert samfunn.

Hva er turisme?

Turisme har en bred definisjon og omfatter mange former for reisevirksomhet utover det sikkert mange kun forbinder med ferieturisme. Turisme eller turistreise er «reise til og opphold på 1) steder som er utenfor det området som den reisende vanligvis ferdes, hvor 2) reisen er sammenhengende og har varighet på under et år». (Granseth og Statistisk Sentralbyrå, 2012, s. 10). Turisme kan altså være alle former for reise, inkludert dagsturer, så lenge det er utenfor den reisendes «vanlige bevegelsesområde» og har kortere varighet enn et år (Granseth og Statistisk Sentralbyrå, 2012, s. 10). Når man snakker om 122 millioner utenlandsreiser så inkluderer dette feriereiser, forretningsreiser, familiegjenforeninger, kortere studieopphold, medisinsk turisme osv. Denne studien ser på kinesiske turister som er på feriereise. Feriereise defineres av Statistisk Sentralbyrå som «reise og opphold utenfor helårsboligen der hovedformålet er ferie og rekreasjon» (Statistisk Sentralbyrå, 2002). Alle jeg pratet med brukte begrepet ziyouxing (自由行) om individuelt arrangert reise. I engelsk litteratur brukes individuell reise (individual traveling), selvstendig reise (independent travel) og selvorganisert reise (self-organized travel). I denne studien vil jeg bruke 'individuelt arrangert reise' fordi det er dette begrepet Innovasjon Norge (i samarbeid med SSB) bruker i sin markedsrapport om kinesisk turisme (Innovasjon Norge, 2016, s. 9). Jeg vil videre bruke individuelt reisende når jeg prater om de som er på en individuelt arrangert reise. Ziyouxing (自由行) er en forkortelse av ziyou lüxing (自由旅行) og kan direkte oversettes som fri reise. Gentuanyou (跟团游) er begrepet som ble brukt om de som reiser med pakkereiser. Innovasjon Norge bruker begrepet pakkereiser og jeg vil derfor også gjøre det i denne studien når jeg referer til feriereise der reisen er organisert av andre enn turisten eller reisefølget. Jeg vil videre bruke pakketurister om de der reisen er organisert av andre enn turisten selv. Gentuanyou (跟团游) er en forkortelse av gentuan lüyou (跟团旅游) og kan direkte

oversettes som (følge/med)gruppen reise. På engelsk heter et lands befolknings turistreiser ut av landet for 'outbound travel'. SSB har oversatt dette til 'utgående reise' (Granseth og Statistisk Sentralbyrå, 2011, s. 11). Jeg vil i denne studien bruke begrepet utenlandsreise fordi der er mer beskrivende til den handling som blir utført.

Oppsett av oppgaven

Kapittel 1 forklarer og diskuterer det metodiske rammeverket for denne oppgaven. Jeg forklarer bruken av språk og hvordan dette vil bli lagt fram, hvorfor jeg valgte en kvalitativ oppgave, hvordan jeg har funnet intervjuobjekter og hvordan intervju og observasjon har blitt utført. Jeg avslutter med å diskutere validitet og pålitelighet til slike oppgaver og etikk.

Kapittel 2 beskriver individualiseringsteorien som del av 'den refleksive modernitet' og hvordan denne teorien har blitt anvendt på det kinesiske tilfellet. Kapitlet inneholder også en kronologisk parallell framstilling av individualiseringen av det kinesiske samfunnet og utviklingen av kinesisk turisme i nyere tid. **Kapittel 3** består av intervjuene gjort med kinesiske individuelt reisende. Dette kapitlet inkluderer turistenes definisjon av individuelt arrangert reise, betydningen av å være universitetsstudent, individualiteten i individuelt arrangerte reiser, reisefinansiering og selvutvikling gjennom individuelt arrangerte reiser.

Kapittel 4 er konklusjonen til denne oppgaven. I dette kapitlet prøver jeg validiteten i hypotesen samtidig som jeg besvarer forskningsspørsmålene.

1 Metode

Denne hovedoppgaven er av kvalitativ art som i hovedsak baserer seg på litteratur om utviklingen av kinesisk turisme og dybdeintervjuer med kinesiske individuelt reisende til Norge. Det ble utført tolv intervjuer med kinesiske individuelt reisende i alderen 20-28 år. Intervjuenes lengde var på 40 minutter-1 time og 15 minutter. Intervjuene med de kinesisk reisende ble gjort på kinesisk der jeg i ti av intervjuene brukte lydopptaker. I tillegg til intervjuene med de kinesisk turistene bygger jeg også på data fra kommunikasjonsapplikasjonen Wechat og observasjoner gjort gjennom å følge tre av turistene (ved to anledninger) gjennom en del av deres reise i Norge. For å støtte opp under informasjonen fra intervjuer og observasjoner vil oppgaven ta i bruk relevant litteratur om utviklingen av det kinesiske samfunn, kinesisk turisme og den kinesiske turist i nyere tid. Dette kapittelet starter med å forklare rammeverket for metoden som er brukt i denne oppgaven. Jeg gjør så en kort gjennomgang av bruken av språk og hvordan dette blir framstilt i oppgaven. Jeg forklarer hvordan prosessen rundt feltarbeidet har utviklet seg, svakheter ved oppgaven, hvilke utfordringer jeg har stått overfor, samt hvilke justeringer jeg har måttet gjøre underveis. Videre diskuterer jeg påliteligheten i og validiteten av slike typer oppgaver. Jeg avslutter med en kort diskusjon rundt etiske utfordringer ved intervjustudier og en konklusjon til kapittelet.

1.1 Kvalitativ saksstudie som metodisk rammeverk

Etter å ha jobbet på den norske ambassaden i Beijing og opplevd det enorme trykket på visumseksjonen sommeren 2015 ble jeg nysgjerrig på disse turistene som ønsket å dra til Norge. Dette ble forsterket av en økende mengde av nyhetsartikler om den kraftig økende mengden kinesiske turister som reiser utenlands. Min daværende kollega som hadde jobbet på visumkontoret på ambassaden i flere år fortalte meg om en økende mengde visumsøknader fra individuelt reisende. Det var en trend som økte kraftig for hvert år. Etter å ha bodd, studert og jobbet i Kina over en periode på ti år ble det blant mye annet én ting som var spesielt slående: Ulikheten på tvers av alder og geografi. Det Beijing som jeg flyttet til i 2006 hadde blitt en annen by da jeg dro i 2015. Dette gjaldt også menneskene, og spesielt for de unge. Masterprogrammet «Chinese Society and Politics» (Kinesisk samfunn og politikk — ved UiO) har gitt meg muligheten til å se nærmere på de yngre menneskene som står i spissen for det voksende fenomenet individuelt reisende. Jeg ønsker å utforske hvordan selvorganiserte

kinesiske turister oppfatter sin egen reise og hvorfor de velger å reise selvorganisert til og i Norge.

Med denne typen spørsmål som utgangspunkt var det naturlig å velge en kvalitativ saksstudie som metodisk rammeverk for oppgaven. Ifølge Robert Yin er det naturlig å velge en saksstudie der undersøkelsen selv har liten eller ingen kontroll over framferdsmønstre, der man prøver å besvare hvorfor- eller hvordan-spørsmål, og der hvor man studerer et samtidfenomen (Yin, 2014, s.3). Han forklarer videre at ”en saksstudie er en empirisk undersøkelse som utforsker et aktuelt samfunnsfenomen (saken) i dybden, og innenfor omgivelsenes virkelige kontekst (real-world context)” (Yin, 2014, s. 16). Ved bruk av dybdeintervjuer med åpning for å svare fritt ville jeg forsøke å få en dypere forståelse av individuelt reisende i 2017 (saken) som reiser i Norge (real-world context). Som et grunnleggende trekk for saksstudier vil denne oppgaven prøve å kaste lys over hvorfor disse turistene reiser som de gjør (handling), hvordan de gjør det (utførelse), og oppfatningen de har av hvilken betydning dette har for dem (resultat) (Schramm i Yin, 2014, s. 15).

1.1.2 Språk, oversettelser og pinyin

Denne oppgaven er skrevet på norsk da jeg håper den kan være av interesse for flest mulig aktører i turistnæring i Norge, inkludert folk som kanskje ville funnet det tungt å lese en slik oppgave på engelsk. Oversettelsen av intervjuene til norsk er gjort av meg selv. I tilfeller der hvor jeg har hatt problemer med å forstå hva som blir sagt i opptaket eller hvordan best å formulere det som blir sagt, på norsk, så har jeg fått hjelp av intervjuobjektene selv eller av kinesiskspråklige kyndige her i Norge. I de tilfellene der det blir brukt begreper eller setninger som er av større betydning for oppgaven eller hvor det er vanskelig å finne gode oversettelser til norsk så har jeg skrevet dette med kinesiske forenklete tegn i parentes. Når intervjuobjektene har brukt engelske ord eller setninger så har jeg skrevet dette på engelsk og puttet det i parentes etter det aktuelle ordet eller den aktuelle setningen. De meste av litteraturen brukt i denne oppgaven er på engelsk. Det har til tider vært utfordrende å oversette sentrale begreper til norsk. Jeg har forsøkt å finne relevant litteratur på norsk å bruke de norske oversettelsene som jeg finner der. I de tilfellene hvor unike engelske begreper er blitt brukt så har jeg skrevet disse på engelsk i parentes. En svakhet ved denne oppgaven er alle oversettelsene er i hovedsak gjort av meg. Selv om jeg har prøvd å beholde betydning, ordlyd og setningsoppbygging så godt jeg evner er det fare for at visse ting har gått tapt i

oversettelsen. Alle kinesiske personnavn brukt i dette studiet blir skrevet med transkripsjonssystemet Pinyin med fornavn først og så etternavn. Andre tilfeller hvor det ikke finnes et åpenbart engelsk eller norsk alternativ vil disse bli skrevet i Pinyin med kinesiske forenklede tegn i parentes.

1.1.3 I nord og på nett for å finne intervjuobjekter

Under mitt opphold på Hamburgkontret til China Outbound Tourism Research Institute (COTRI)¹ var den store ‘snakkisen’ på instituttet individuell reise og hvilken betydning denne økende gruppen reisende vil kunne få for turistnæringen i bl.a. Europa. Et annet aktuelt tema var det at typene av organiserte pakkereiser ble stadig mer varierte. I tillegg til ‘tradisjonelle’ pakkereiser fra Kina: fastspikret program ledet av en turguide med mange destinasjoner og lite rom for turisten til å forme sin egen reise (Fugmann & Aceves, 2013, s. 162), er det nå et økende tilbud av pakkereiser som fokuserer på turister med spesifikke interesser. I utgangspunktet ønsket jeg å intervju både turister som reiste som del av en organisert pakkereise og turister som reiste selvorganisert for å kunne sammenligne deres oppfatning av det å reise. I et intervju med en mann i 50-årene som reiste med en liten organisert gruppetur i Tromsø forsto jeg at det ikke var så enkelt som bare å sette et klart skille mellom disse to gruppene. Det var ikke enten eller. Han var veldig tydelig på at pakkereisen han var på ikke var en sånn “av bussen for å ta bilder, på igjen for å sove (下车拍照, 上车睡觉)”.² Han hadde undersøkt grundig hvilke tilbud som fantes i Norge og så funnet den turen som inkluderte de tingene han ønsket å gjøre. Hans oppfatning av de ‘tradisjonelle’ pakkereisene var akkurat den samme som jeg fant hos mange av de individuelt reisende som jeg pratet med. Grunnet størrelsen på denne oppgaven og utfordringen med å definere den voksende gråsonen som omfatter organiserte pakkereiser valgte jeg å fokusere utelukkende på en del av gruppen som utgjør individuelt reisende. Dette gjør at oppgaven kun omfavner en liten gruppe av det som utgjør Kinas utgående reisemarked.

Jeg startet med feltarbeidet vinteren 2017. Ettersom nordlys er en populær attraksjon blant turister som reiser i Norge, inkludert kinesiske turister, ønsket jeg å reise til Tromsø for å gjøre mitt feltarbeid. Den geografiske posisjonen til Tromsø by gir gode muligheter for å se nordlys gjennom vinterhalvåret. I utgangspunktet ønsket jeg å reise til Tromsø å oppsøke

¹ COTRI er et uavhengig forskningsinstitutt som jobber med informasjon, opplæring, kvalitetsvurdering og forskning relater til det kinesisk utgående turismemarkedet.

² Nedsettende uttrykk brukt om pakketurister.

turister på gata. Grunnet finansielle begrensninger søkte jeg om jobb hos Tromsø Villmarkssenter for å dekke reisekostnadene. På telefon fra Oslo ble jeg forsikret om at de hadde mange kinesiske gjester. Mot at jeg deltok i den daglige driften på senteret fikk jeg dekket kost og losji, og jeg fikk muligheten til direkte kontakt med de kinesiske gjestene deres. Etter bare noen få dager ved Tromsø Villmarkssenter ble det tydelig at mange av disse kinesiske turistene enten var japanere, eller Sørøst-Asiater med kinesisk bakgrunn. De som var fra fastlands-Kina var ofte del av pakkereiser. Tromsø Villmarkssenter ligger på Kvaløya, 45 minutter med bil fra Tromsø by. Det er også relativt lite kinesiskspråklig informasjon om Tromsø Villmarkssenter på internett. De få individuelt reisende som jeg kom i kontakt med på senteret hadde blitt tipset om Tromsø Villmarkssenter når de hadde vært innom Visit Tromsø sine kontorer i Tromsø by. I tillegg til at det var kun noen få unge kinesiske individuelt reisende på senteret, så var de som alle andre bundet til programmet og de hadde en buss de måtte være med på for å komme tilbake til Tromsø by. Selv om flere av dem ønsket å delta på intervjuet så var det rett og slett ikke tid til å gjøre det mens de var på senteret. Dette løste vi ved at jeg ringte dem på et senere tidspunkt. Med Wechat så kan man sende meldinger til hverandre og man kan ringe hverandre over internett. Vi avtalte derfor å utføre intervjuet når de hadde tilgang til internett på reisen eller når de var tilbake i Kina. Jeg vil komme tilbake til hvordan dette ble gjennomført

Etter et par uker på senteret ble det klart for meg at jeg ikke ville oppnå så mange intervjuer som jeg ønsket før hjemreise. Jeg måtte bytte strategi! Jeg bodde i en liten hytte på Kvaløya og det var kun noen få bussavganger til og fra Tromsø by i løpet av dagen. Om jeg reiste inn til Tromsø by etter jobb hadde jeg ingen mulighet til å komme meg hjem på kvelden. Men jeg hadde internett! Nettbaserte reisebyråer (OTA'er)¹ er populære å bruke i planleggingen av reisen blant mange kinesiske turister. I senere år har noen av disse sidene spesialisert seg på selvorganiserte turister. En av funksjonene på siden gir deg mulighet til å legge ut en annonse hvor en oppsøker andre turister som skal reise samme plass som en selv. Formålet er å finne noen man kan reise sammen med og for å dele reiseutgifter med. Jeg la derfor ut en annonse hvor jeg beskrev meg selv, prosjektet mitt og at jeg var ute etter å møte selvorganiserte turister som enten var i Tromsø eller skulle dit i nærmeste framtid. Jeg svarte også på andre turisternes annonser hvor jeg ga dem min kontaktinformasjon på Wechat. Denne framgangsmåten ga flere treff mens jeg var i Tromsø, og senere annonser har gitt samme

¹ Online Travel Agencies (OTA'er) er nettbaserte reisebyråer som selger reiserelaterte produkter til forbrukere.

respons mens jeg har bodd i Oslo. Så fort jeg hadde opprettet kontakt med potensielle intervjuobjekter på Wechat så kunne vi bli kjent med hverandre og avtale tidspunkt for når og hvor vi skulle møtes. Det ga meg mulighet til å luke ut de som ikke passet til kriteriene jeg endte opp med å sette, det ga meg en nyttig forståelse av hvem det var jeg skulle møte og det gjorde det også mye lettere å sette i gang samtalen når vi møttes til intervju. Isen var allerede brutt. (Holsetin & Gubrium i Silverman, 2011, s. 153). Jeg tror det også skapte en trygghet mellom meg og intervjuobjektene som i to tilfeller lot meg følge dem på deler av deres reiser. En annen svært nyttig side ved Wechat er en funksjon der en kan legge ut bilder og tekst. Dette kalles en micro-blogg. Både før og etter intervjuet hadde jeg mulighet til å observere bildene de la ut og hvordan de beskrev sin egen reise. Jeg kommer tilbake til denne funksjonen i underkapittelet om observasjon.

Utenom at jeg skulle intervju selvorganiserte turister hadde jeg ingen faste kriterier for hvem jeg skulle intervju. Etter å ha fått respons fra en håndfull turister begynte jeg å se et tydelig mønster. De var alle universitetsstudenter eller hadde nylig fullført utdannelsen sin, de var i 20-årene og de kom alle fra storbyer i Kina. Disse karakteristikkenes samsvarer også med funn i akademiske artikler (se Chen m.fl., 2014; du Cross & Liu, 2013; Xiang, 2013). Det at jeg brukte OTA'er for å komme i kontakt med turister har hatt en innvirkning på hvilke individuelt reisende jeg har kommet i kontakt med. Det kan også ha påvirket slutningene jeg trekker i denne studien i forhold til om jeg hadde møtt alle jeg intervjuet 'tilfeldig' på gata. Det bør tas i betraktning når man leser denne studien at 9 av 12 intervjuobjekter er medlemmer og brukere av funksjonene for individuelt reisende på OTA-nettsider.

I disse intervjuene viste det seg at universitetsutdannelsen og studentlivet var en viktig faktor for reisevanene deres. I kapittelet *Discovery, research (re)design and theory building* beskriver O'Brien hvordan han og Lianjiang Li ønsket å intervju lokale kadre angående bygdevalg. Det viste seg at disse kadrene hadde liten forståelse av grasrot-demokrati, men at de var meget interessert i å prate om et anmerkelsessystem innad i bygda. Dette vakte forskernes interesse, og selv om spørsmålene forskerne hadde med seg ikke var tilrettelagt for dette temaet, lot de kadrene prate om det som engasjerte dem istedenfor å prøve å styre dem mot temaet de planla og utforske (O'brien, 2006, s. 29). Jeg hadde i utgangspunktet ikke planlagt å stille spørsmål rundt rollen utdannelsen deres hadde hatt for det å reise, men etter at det ble tatt opp av dem selv i flere av intervjuene passet jeg på å la intervjuobjektene prate

fritt rundt dette temaet og å følge opp med oppfølgingsspørsmål. O'Brien og Li endte opp med å gjøre et helt annet prosjekt enn det som var utgangspunktet deres. I mitt tilfelle viste det seg at utdanning var en viktig faktor for det å reise selvorganisert, og det ble derfor viktig å inkludere og å se nærmere på dette. Det hjalp meg også til å sette rammer for hvem jeg skulle ta med og hvem jeg skulle utelate.

1.1.4 Intervjuene

Som del av prosjektsemesteret ved UIO høsten 2016, der jeg jobbet ved Hamburgkontoret til COTRI, skrev jeg en oppgave som baserte seg på intervjuer med kinesiske turister. Jeg hadde satt sammen en intervjuguide med en rekke spørsmål og funnet turister som var villige til å delta. Spørsmålene jeg stilte var åpne spørsmål, men gjennom det første intervjuet var måten jeg brukte guiden på altfor strukturert. Jeg kunne ikke spørsmålene utenat så jeg måtte lese opp hvert enkelt spørsmål fra intervjuguiden. Dette skapte en anstrengt atmosfære uten flyt, der jeg var mer opptatt av hva som var neste spørsmål enn å lytte til hva den jeg pratet med faktisk sa. Jeg stilte også unødvendig lange spørsmål som videre gjorde samtalen unaturlig. Kvale forklarer formålet med åpne spørsmål slik: "hvordan-spørsmål [...] bør fremme en positiv samhandling, vedlikeholde flyten i samtalen og stimulere intervjuobjektene til å prate om sine erfaringer og følelser" (Kvale & Brinkman, 2009, s. 131).

Jeg skjønnte raskt at jeg måtte lære meg spørsmålene jeg ønsket å stille utenat. Jeg måtte forsøke å formulere dem slik at de var godt tematisk forankret samtidig som de la til rette for en god flyt i samtalen, og som dessuten lot meg lytte nøye til hva intervjuobjektet sa slik at jeg kunne stille oppfølgingsspørsmål hvis det skulle komme opp noe interessant som jeg ikke hadde forutsett. For å oppnå dette testet jeg intervjuguiden jeg hadde utviklet for dette prosjektet på en tilfeldig turist som var villig til å sette seg ned sammen med meg i Oslo før jeg dro til Tromsø. Turisten jeg møtte var 30 år, hun kom fra Beijing og hadde fullført universitetsstudiene noen år tidligere. Av ren tilfeldighet viste hun seg senere å ha vært en passende prøvekanin. Denne testen ga en pekepinn om hvor lang tid det tok å komme seg gjennom intervjuguiden, hvilke spørsmål som var unødvendig lange eller for kronglete formulert. Det viste seg også at noen av spørsmålene syntes å være repetitive. I stedet for å stille forskjellige spørsmål rundt samme tema så var det bedre å stille korte konkrete spørsmål og så bruke oppfølgingsspørsmål til å gå i dybden på forskjellige aspekter ved det som ble tatt opp. Det ga også dem jeg intervjuet mulighet til å reflektere over hva de selv mente. Når jeg

spurte 'Hvorfor reiser du?' fikk jeg ofte et svar som virket standardisert og innlært 'Jeg reiser for å oppleve en annen kultur'. Et kjapt oppfølgingsspørsmål så enkelt som 'hvorfor er dette viktig?' ('这为什么重要?') ledet de jeg intervjuet til å reflektere over hvorfor det var viktig for dem å oppleve en annen kultur. 'Hvorfor' ble til en viktig del av intervjuene mine.

I alle mine intervjuer var jeg nøye på å informere om prosjektet før jeg startet intervjuet. Jeg introduserte meg selv, hvorfor jeg ønsket å intervju akkurat dem og hva prosjektet mitt handlet om. Jeg spurte også om jeg kunne bruke en lydopptaker (Kvale & Brinkman, 2009, s. 128). I de fleste tilfellene var dette helt greit. I to tilfeller ønsket de jeg intervjuet at jeg ikke skulle bruke lydopptaker. De syntes det var ubehagelig om de visste at samtalen ble tatt opp mens vi pratet. I disse tilfellene tok jeg notater. Et lydopptak av intervjuet skapte en trygghet for meg som intervjuer slik at jeg kunne konsentrere meg om det som ble sagt og ikke om å få det skrevet ned på papir. I de to tilfellene hvor jeg var nødt til å ta notater for hånd merket jeg at det var betraktelig vanskeligere å opprettholde flyten i samtalen. (Kvale & Brinkman, 2009, s. 178). Ettersom at intervjuene ble gjort på kinesisk, et språk jeg ikke behersker til fulle, var det stor hjelp i å kunne gå tilbake å lytte til opptakene og å dobbeltsjekke at jeg hadde forstått alt som ble sagt under intervjuet. Jeg skrev ned alle intervjuene til kinesisk etterpå. Transkripsjonene ga mulighet til raskt å kunne finne fram til en del av et intervjuet istedenfor å spole meg gjennom lydopptakene. I de to tilfellene der jeg tok notater jobbet jeg med notatene så raskt som mulig etter intervjuet slik at så lite som mulig skulle gå tapt.

I Elin Sæthers kapittel *Fieldwork as coping and learning* beskriver Sæther hvordan hun bruker 'likheter' ('sameness') til å knytte bånd med den hun intervjuer: "Ved å konstruere 'sameness' bruker feltarbeideren deler av sin egen identitet til å knytte bånd med personen hun prater med" (Sæther, 2009, s. 51). For meg gjorde det at jeg kunne prate kinesisk og hadde bodd flere år i Kina at jeg hadde noe til felles med dem jeg intervjuet — i motsetningen til alle de andre tilstedeværende turister og innfødte rundt oss. Jeg oppfattet at det var lettere for dem jeg intervjuet å prate om sin reise i Norge — på godt og vondt — på grunn av min erfaring, med og fra, kinesere og Kina. En kjent kritikk av det å gjøre intervjuer er "hvorvidt synspunktene uttrykt av intervjuobjektene reflekterer deres erfaring og meninger utenfor intervjusituasjonen og hvorvidt de er et resultat av intervjusituasjonen selv" (Peräkylä, 2011 s. 366). Det er naturlig å tro at mange vil være bevisst rundt det og ikke komme til skade for å fornærme en lokal når man er ute på reise ved å fortelle akkurat det en føler og mener om sin

egen reise i landet. I Tromsø forsøkte jeg å løse denne utfordringen ved å være tydelig på at jeg var fra Oslo, det var første gang jeg var i nord og at kulturforskjellen mellom nord og sør i Norge kunne sammenlignes med den mellom nord og sør i Kina. Jeg var fortsatt norsk, men jeg var på mange måter turist akkurat som dem.

1.1.5. Observasjon

Den antropologiske delen av denne studien utgjøres av to bolker:

Ved to anledninger fulgte jeg dem jeg skulle intervjuer på deler av reisen deres. I det ene tilfellet fulgte jeg to kvinnelige studenter fra Beijing gjennom deler av et tidsrom på tre dager. I det andre tilfellet fulgte jeg en kvinnelig student som reiste alene, gjennom en dag i Oslo.

Gjennom tilgang til mikroblogger på Wechat¹ hos alle dem jeg intervjuet hadde jeg mulighetene til å observere bilder og tekst som disse turistene hadde lagt ut fra turen sin.

Ett av hovedtrekkene ved sosialantropologisk arbeid er observasjon av folks handlinger og å lytte til deres beretninger i deres hverdagsmiljøet (Hammersley & Atkinson, 2007, s.3). Antropologisk forskning kan deles opp i to strategier der en i det ene tilfellet deltar aktivt i observasjonen og i det andre tilfellet er passiv tilskuer (Gobo, 2011, s. 17). I de tilfelle der jeg fulgte turister på reisene deres var jeg deltagende mens jeg gjorde observasjonene mine. Giampietro Gobo karakteriserer deltager-observasjon (participant observation) som at “forskeren etablerer et direkte forhold til de sosiale aktørene; oppholder seg i deres naturlige omgivelser; med formål om å observere og å beskrive deres sosiale handlinger; gjennom samspill med dem og gjennom å delta i deres daglige seremonier og ritualer, og lære kodene deres for å forstå meningen ved deres handlinger” (Gobo, 2011, s. 17).

Hensikten min var å observere reisene til disse turistene, deres samspill, hvor de dro, hva de gjorde og hvordan de løste utfordringene med å reise selvorganisert. Det at jeg oppholdt meg i deres naturlige omgivelser (nemlig selve reisen) gjorde at jeg kunne observere og å ta del i det daglige samspillet mellom turistene: handlinger, reaksjoner og dialog som oppsto underbevisst i motsetning til bevisst formulerte svar i løpet av intervjusituasjonen. Det at jeg var til stede ga meg også mulighet til å stille spørsmål ved disse tingene fortløpende.

Å følge med på bilder og tekst som intervjuobjektene la ut var den passive formen for observasjon som er del av denne studien. Både de jeg fulgte og de jeg intervjuet brukte

¹ Wechat har en funksjon som lar brukerne publisere bilder og tekst som er synlig for andre Wechat-venner. Denne funksjonen minner om ‘veggen’ på Facebook.

Wechat aktivt og i varierende grad publiserte bilder og tekst, fra og om turen sin.

Hovedformålet med Wechat var for meg å holde kontakten med dem jeg intervjuet, men tilgangen til mikroblogger ga meg også et nyttig innblikk i hvordan de forskjellige opplevde sin egen reise, i hva som ikke var en beskrivelse rettet inn mot meg.

1.2 Pålitelighet og validitet

Påliteligheten til funn i en studie er knyttet til om det er mulig å gjenskape disse funnene for andre forskere på et annet tidspunkt (Kvale & Brinkman, 2009, s. 245). I denne oppgaven forsøker jeg å beskrive hvordan jeg har utført arbeidet steg for steg slik at leseren skal bli etterlatt med minst mulig tvil rundt hvordan jeg kom fram til funn og konklusjoner. En fare med pålitelighet i intervjustudier er at man unnlater å følge opp interessante temaer som kommer opp under intervjuet (Kvale & Brinkman, 2009, s. 245). Oppfølgingsspørsmål har vært et svært viktig verktøy i dette prosjektet for å få en dypere forståelse av det intervjuobjektet har pratet om, eller i oppdage nye interessante temaer, men de har variert fra intervju til intervju og følger ikke en mal.

Silverman skriver i *Doing Qualitative Research*: “ved å ta fram motstridene tilfeller styrkes objektiviteten. Man tar ingenting for gitt. Man ser etter konkurrerende synspunkter” (Silverman, 2000, s. 175). Kvale og Brinkman legger vekt på at validiteten til en studie “avhenger av kvaliteten på håndverket gjort under studiet, kontinuerlig testing, og teoretisk tolking av funn” (Kvale & Brinkman, 2009, s. 249). En fare ved å gjøre dybdeintervjuer er det som Silverman kaller «anecdotalism», at en kommer fram til en konklusjon ut ifra et passende utdrag av et intervju (Silverman, 2000, s. 176). Jeg prøver å løse disse utfordringene ved å bruke en kombinasjon av forskjellige metoder: intervju, observasjon og relevant litteratur. Dette gir meg muligheten til å sammenligne det jeg finner i intervjuene med det jeg har observert, og videre sette dette opp mot det jeg finner i bøker og artikler på området. Subjektivitet er også en utfordring når man jobber med intervjuer (Silverman, 2016, s. 175). Er dette en objektiv gjengivelse av det som skjedde eller ble sagt, eller er dette min subjektive oppfatning? For å styrke validiteten i denne oppgaven så har jeg vært nøye med å transkribere mine intervjuer slik at jeg kan gi en nøyaktig gjengivelse av det som ble sagt. I tilfelle der det har blitt brukt nøkkelord, ordtak eller ting som har vært vanskelig å oversette har jeg satt dette i parentes med kinesiske tegn.

1.3 Etikk

Som tidligere nevnt ovenfor fortalte jeg alle hvem jeg er, hva prosjektet handler om og hva formålet med intervjuene var før jeg gjennomførte intervjuene. Jeg informerte også om at det var mulig å trekke seg selv eller intervjuet fra prosjektet til en hver tid (Silverman, 2011, s. 418). Ettersom temaet for prosjektet mitt ikke kan anses som sensitivt, var dette ikke et grunnlag for å anonymisere dem jeg intervjuet. Samtidig er det heller ikke avgjørende for oppgaven om leseren kjenner identiteten til disse turistene eller ei. Jeg kan heller ikke vite hvem som ender opp med og lese denne oppgaven og hvordan de eventuelt oppfatter det som blir lagt fram. Jeg valgte derfor og ikke å inkludere identiteten til dem jeg intervjuet. Dette informerte jeg alle om før intervjuet. Det var ingen av dem jeg intervjuet som ønsket å bli navngitt, men det var noen som ønsket å få tilsendt lydopptaket. Jeg valgte derfor å tilby alle der jeg hadde brukt lydopptaker å få tilsendt opptaket. Bruk av lydopptaker og hvorfor jeg ønsket det var noe jeg spurte og informerte om før intervjuet startet. Som nevnt ovenfor ble dette godtatt av alle utenom to av intervjuobjektene.

1.4 Konklusjon

I dette kapittelet har jeg beskrevet hvorfor jeg har valgt å skrive en kvalitativ oppgave og hvordan denne prosessen har utfoldet seg. Bruk av annonser lagt ut på kinesiske internettbaserte reisebyråer (OTA'er) ble et viktig verktøy for å komme i kontakt med kinesiske individuelt reisende. Det at jeg har brukt OTA'er til å komme i kontakt med individuelt reisende kan ha påvirket utvalget av intervjuobjekter og de endelige slutningene jeg trekker i denne studien. Kommunikasjonsapplikasjonen Wechat har gjort det mulig å holde kontakten med dem jeg har intervjuet og å følge med på deres publisering av bilder og tekst fra deres reise. Telefonfunksjonen på Wechat gjorde det også beleilig å gjennomføre intervjuene i etterkant når intervjuobjektet ikke hadde tid eller mulighet til å gjennomføre intervjuet på reisen.

2 Teori og utvikling

I media blir det nevnt at kineserne bruker åtte ganger så mye penger som tyskerne (Verdens Gang, 2015), at de foretrekker kinesisk mat og elsker å handle i luksusbutikker (Dagsavisen, 2017). Nettavisen går så langt som å si: “De reiser alltid i store grupper” (Nettavisen). Selv i akademia har det i lenger tid vært interesse for å generalisere den kinesiske turist. Mathias Jørgensen og Carina Ren skriver i *Getting ‘China Ready’*: “I oppsettet av forskningen (research configurations) [...] er den kinesiske turist representert som en nasjonal og kulturelt forankret kategori der det blir brukt forskningsmetoder som bringer fram og reproducerer forskjeller heller enn å utforske og motstride dem. Hvorav lar dette forskere og utviklere å oppdage en ny homogen turistprofil, neglisjerer det også hvordan kinesiske turister er langt fra homogene og langt fra stabile” (Jørgensen & Ren, 2015, s. 31). Jeg ønsker å knytte bånd mellom aspekter av de samfunnsmessige omveltningene i Kina etter Mao og utviklingen av kinesisk turisme for å bedre å forstå den kinesiske turist, eller kanskje mer korrekt, å bedre forstå et segment av en stadig mer variert gruppe turister. Jeg vil forankre denne studien i individualiseringstesen for å forklare utviklingen av kinesisk turisme og ‘den kinesiske turist’. I dette kapittelet starter jeg med å forklare i korte trekk bakgrunnen for refleksiv modernitet og individualiseringstesen lagt fram av Beck, Baumann og Giddens. Videre ser jeg på hvordan individualiseringstesen har blitt forsøkt anvendt på det kinesiske samfunn og hvordan former for individualisering av det kinesiske samfunn kan settes opp mot utviklingen av kinesisk turisme.

2.1 Individualisering i en vestlig refleksiv modernitet

Individualiseringsteorien er en del av teorien om refleksiv modernisering (også kalt second modernity). Refleksiv modernisering er “modernisering av det moderne samfunn” (Beck, Bonss og Lau, 2003, s. 1). Ifølge Beck, Bonss og Lau har moderniteten gått inn i en ny fase. Den har begynt å radikaliseres seg selv; og det er prinsippene som det moderne samfunnet støtter seg på og dets institusjoner som transformerer seg (Beck, Bonss og Lau, 2003, s. 1). I følge Ulrich Beck kan refleksiv modernitet deles opp i tre teorem: “teoremet om tvungen individualisering, teoremet om (verdens-) risikosamfunnet og teoremet om multidimensjonal globalisering (kosmopolitisme)” (Beck & Beck-Gernsheim, 2010, s. xiv). Fokuset i denne oppgaven er om, og i så tilfelle, hvordan en form for individualisering av det kinesiske samfunn har påvirket hvordan turisme har utviklet seg og hvordan den har påvirket hvordan

turister oppfatter det å reise og hvordan de reiser. Jeg vil derfor fokusere på individualiseringsteorien, men som Beck poengterer, “alle tre (teoremene) utvikler samme rekke av argumenter og også gjensidig forsterker hverandre” (Beck & Beck-Gernsheim, 2010, s. xiv).

Modernismen oppsto i kjølevannet av opprettelsen av industrisamfunnet. Den første modernitet, eller den industrielle modernitet har fått sitt navn på grunn av de samfunnsmessige forandringene som oppsto som følge av opprettelsen av industrisamfunnet (Giddens, 1991, s. 15). Giddens forklarer: Den første modernitet, eller den industrielle modernitet, er et begrep som ” referer til institusjonene og former for framferd som ble etablert først og fremst i Europe etter føydaltiden (post-feudal Europe) ” (Giddens, 1991, s.15). Ifølge Giddens er det den ekstreme dynamikken i modernismen som gjør at den er så annerledes fra tidligere tidsepoker: “Ikke bare er takten i samfunnsforandring mye raskere enn i noe annet tidligere samfunnsordning, men også omfanget og dybden med hvilket det det innvirker på allerede eksisterende sosiale handlingsmønstre og former for sosial framferd” (Giddens, 1991, s. 16). Zygmunt Bauman beskriver hvordan identitet gikk fra å være ‘gitt’ i standssamfunnet til bli en ‘oppgave’ i den industrielle modernitet: “Stender ble til klasser. Mens den første kategorien var tilskrevne egenskaper var tilhørighet i den neste (andre) i stor grad gjaldt graden av hva de hadde oppnådd; klasse, ulikt stendstilhørighet, var noe man måtte slutte seg til og tilhørighet måtte uavlatelig bli opprettholdt, bekreftet, og stadfestet i daglig framferd” (Baumann, 2002, s. xv).

Folk ble ‘frisatt’ (‘disembedded’) fra de tradisjonelle samfunnsformasjonene (social forms) og ‘gjenintegrert’ (‘re-embedded’) i de nye industrielle sosiale formene. Beck beskriver samfunnsformene i den industrielle modernismen og hvordan for eksempel ‘klasse’ forutsetter en rekke kategorier av livssituasjoner og livsframferd (life conduct), og sammenligner dette med russiske babushkadukker: “klasse har kjernefamilien som forutsetning, som forutsetter kjønnsroller, som forutsetter arbeidsfordeling mellom menn og kvinner, som forutsetter” (Beck, 1994, s. 13). Han forklarer videre at “klasse oppfattes også som summen av kjernefamilie-karakteristika hvilke ligner hverandre og er differensierende sammenholdt mot andre klassetypiske familiekarakteristika (for eksempel de som preger overklassen)” (Beck, , 1994, s. 13). I motsetning til den tradisjonelle sosiale samfunnsformasjonen kunne man i den industrielle modernismens tid forme sin sosiale status ved å bygge sin egen babushkadukke,

men som nevnt over, man stod til enhver tid til ansvar for å gyldiggjøre sitt ‘medlemskap’. Det er nettopp denne kontinuerlige ‘frisettelsen’ og ‘gjenintegreringen’ i samfunnsformasjoner som gir opphav til individualiseringsteorien: en ny måte å gjennomføre og å arrangere egne liv, som nå “ikke lenger er obligatorisk og ‘integrert’ (embedded) (Giddens) i tradisjonelle modeller, men med grunnlag i velferdsstatsregler og nye institusjoner som “utdanningssystemet, arbeidsmarkedet, arbeids og samfunnslover, eiendomsmarkedet osv” (Beck, 1994, s. 14).

Samfunnsformene var i den industrielle modernismens tid tydelig adskilte med klare grenser og distinksjoner (Beck & Beck-Gernsheim, 2010, s. xiv). Det er denne vissheten som fulgte de industrielle kategoriene som nå går i oppløsning og som gir individene mulighet til fritt å skape sine egne “livshistorier, sosiale nettverk, forpliktelser og overbevisninger” (Beck, 1994, s. 14). Ettersom de industrielle samfunnsformasjonene blir stadig mer oppløste og tvetydige tvinges individene til å konstruere og å forme nye alternativ for seg selv, men da også å skape og knytte seg til nye sosiale nettverk (ettersom at de gamle ikke eksisterer lenger). Dette er en kontinuerlig prosess uten noen klar fasit og som vil variere med at “preferanser og livsfaser endres” (Beck, 1994, s.14). Kort fortalt: “‘individualisering’ betyr frisetelse uten gjenintegrering” (Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. xxii). Et eksempel på dette som blir tatt opp i denne studien er kulturer, levesett og livsstiler (i relasjon til individuell reise) og sosiale nettverket (fysisk og på internett) som utforskes, skapes og knyttes til under universitetsutdannelsen.

Individualisering er altså noe ingen slipper unna. Den blir institusjonalisert gjennom velferdsstaten. Gjennom at “grunnleggende sivile, politiske og sosiale rettigheter, men også opplæringen og mobiliteten som er nødvendig for dette — er rettet mot individet og ikke gruppen” (Beck og Beck-Gernsheim, 2002, s. xxi-xxii). I motsetning til neo-liberalistisk tankegang der individet er selvstyrt, er individet som framstilt av Beck og Beck-Gernsheim knyttet til et “høyeffektiv, tett sammenvevd institusjonalisert samfunn” (Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. 2). På tross av dette er det fortsatt hvordan vi forholder oss til disse institusjonene og våre egne valg som vi blir holdt ansvarlig ovenfor. Hvis du ikke får deg en relevant jobb så har du valgt feil utdanning. Hvis du ikke skiller deg ut blant andre med lik utdanning har du kanskje ikke disponert tiden din rundt studiene på riktig måte. Individet står hele tiden ovenfor nye valg i hvordan det skal forme sitt eget liv og det kan aldri vite om det

har gjort det rette valget eller hvor lenge dette valget eventuelt vil være det rette for dem. Det er her individualismen møter risikosamfunnet. Det er individets konfrontasjon med bieffektene av den industrielle modernismens utvikling som er opphavet til navnet reflektiv modernisme: “’refleksiv modernitet’ betyr selvkonfrontasjon med innvirkningene av risikosamfunnet som ikke lar seg gjøre og hankses med, og assimileres med, i samfunnssystemet i industrisamfunnet — målt av sistnevnte institusjonaliserte standard” (Beck, 1994, s. 6).

Så hvor kommer kosmopolitismen inn? Individet må selv forholde seg til og selv forme sin egen identitet i en stadig mer globalt sammenknyttet verden. Individet er ikke bare nødt til å forholde seg til at vissheten rundt samfunns kategorier i den enkle modernitet (begynnelsen av industrisamfunnet) blir stadig mer flytende og tvetydig, det må også forholde seg til tidligere ukjente alternativer som kommer med at vår virkelighet er knyttet til flere plasser (Beck & Beck-Gernsheim, 2002, s. 25). De fleste av turistene jeg var i kontakt med hadde studert ved et universitet langt hjemmefra og to hadde tatt et utvekslingsår i et annet land i løpet av utdannelsen. Deres egen reise er selvsagt også et eksempel på dette. Denne fordelingen av tilknytninger til forskjellige plasser, skjer også ubevisst gjennom internett, media, reklame, sosiale media som wechat osv. Globalisering skaper i følge Beck og Beck-Gernsheim ‘detradisjonisering’. Det betyr ikke at tradisjoner ikke spiller en rolle og vil forsvinne, men at de må velges, settes opp mot og kanskje sveises sammen med nye, ukjente alternativer: “De hybride identitetene som følger er nøyaktig den individualitet som så bestemmer sosial integrasjon” (Beck & Beck Gernsheim, 2002, s. 26).

2.2 Særtrekk ved den kinesiske individualiseringsprosessen

Teorien om reflektiv modernisme tar utgangspunkt i samfunnsutviklingen i den vestlige verden der det demokratiske velferds- og velstandssamfunnet har lagt til rette for at individet, og ikke kollektivet er i fokus. Beck og Beck-Gernsheim poengterer at ved å ta utgangspunkt i Europeiske forutsetninger for å forstå samfunn utover de vestlige vil dette bli misvisende ettersom andre deler av verden har hatt en annerledes utvikling og bare nylig tatt steget inn i modernismen (Beck & Beck-Gernsheim, 2010, s xv). Så hvordan er det med Kina? Finnes det en form for individualisering av det kinesiske samfunnet? Og hva karakteriser i så fall denne utviklingen? Antropologen Yunxiang Yan tar utgangspunkt i individualiseringsteorien lagt frem av Ulrich Beck, ikke for å forstå det kinesiske eksempelet på de vestlige premisene,

men for å trekke linjer med utgangspunkt i den kinesiske virkeligheten. Sett bort ifra det kinesiske individets løsrivelse fra tradisjonelle nettverk med innføring av kommunismen i 1949 (Yan, 2010, s. 492), er det reformperioden etter Mao som har lagt grunnlaget for den individualiseringsprosessen man ser i Kina i dag. Et fremtredende trekk ved individualiseringsprosessen av det kinesiske samfunnet er økt mulighet for mobilitet (Se Yan, 2010b, s. 497-499). Yan forklarer i boken *Individualization of Chinese Society* at “på grunn av økt mulighet til mobilitet både på sosiale og fysiske vilkår kan individet nå bryte løs fra begrensningene knyttet til sosiale grupper for å finne hans eller hennes måter til selvutvikling i en ny sosial setting (Yan, 2009, s. 276). Økt mulighet til mobilitet har blitt skjøvet fram av innføringen av markedsøkonomi og privatisering, men som Yan forklarer, hele tide i tråd med parti-statens vilkår knyttet til økonomisk vekst og opprettholdelse av samfunnsstrukturen (Yan, 2009, s. 276). Disse trekkene er også karakteristiske for utviklingen av kinesisk turisme og mulighetene for kineserne å reise på utenlandsferie. I det som følger vil jeg legge fram kronologisk hovedtrekk ved Yans framstilling av individualiseringen av det kinesiske samfunn og hvordan denne utviklingen har utartet seg parallelt med og i sammenheng med utviklingen av kinesisk turisme.

2.2.1 Diplomatsk turisme under Mao

I Maos sosialistiske samfunn (1949-1978) var alle kategorisert utfra hvor man bodde (Yan, 2010, s. 491). Enten så bodde man på landet, ellers så bodde man i urbane strøk. Formålet med Kinas system for bostedskontroll (household registration system) var å binde befolkningen til plassen de kom fra, og gjennom tilknyttet lovverk, begrense muligheten for mobilitet (Yan, 2009, s. 277). Bodde man på landet var man utestengt fra å dra til det som ble klassifisert som urbane strøk. Selv reise innad i landet for dem som bodde i urbane strøk var strengt regulert (Yan, 2010, s. 491). Gjennom dette systemet var folk bundet til en ‘arbeidsenhet’ hvis de bodde i urbane strøk og til et ‘kollektiv’ hvis de bodde på landet. I motsetning til kollektivene så distribuerte arbeidsenheten trygg jobb, gratis helsetilbud, pensjon, og andre goder fra den statlige velferdsordningen til sine arbeidere (Yan, 2010, s. 491). Under Mao var altså alle i Kina vevd inn i et strengt regulert samfunnssystem der det var lite rom for personlig utfoldelse, valg av livsstil eller valg av sosialt nettverk.

En viktig pekepinn for å forstå utviklingen av kinesisk turisme er å se på myndighetenes overordnede mål og hvordan disse har forandret seg over tid. Xiaoyun Tang skriver i sin

artikkel om Kinas turismestrategi: “målene med turismestrategiene har alltid vært i samsvar med nasjonale strategiske mål for økonomisk og sosial utvikling” (Tang, 2016, s. 267). Som nevnt over var det ingen eller svært begrensede muligheter for å reise innad i Kina under Mao. Turisme inkluderte ikke en gang konseptet ferie. Det ble ansett som en borgerlig livsstil som skulle unngås (Zhang, 1989, s. 58). Turisme skulle nytte diplomatiske formål og var derfor underlagt utenriksdepartementet (Zhang, 1989, s. 58). Før Japanernes storinvasjon av Kina i 1937 blomstret det kinesiske turistmarkedet. På 1920- og 1930-tallet ønsket velstående kinesere å feriere slik de så folk fra vestlige land gjorde i Kina (Zhang, 2008, s. 13). Det emosjonelle underholdningsaspektet som kom med turisme kom dårlig overens med den kommunistiske ideologien og turisme ble derfor tilegnet nye strategiske mål etter at Mao kom til makten. For å kunne feriere er det noen forutsetninger som må ligge til rette. Man må ha en disponibel inntekt som gjør det mulig å finansiere ferien, man må ha tilrettelagt fritid for å kunne ha tid til å feriere og man må ha politisk støtte som tillater en å reise (Wang & Sheldon, 1995, s. 42). I Kinas tilfelle er sosial aksept for det å feriere også en viktig faktor. Før Deng Xiaoping kom til makten i 1978 og reformperioden ble initiert lå ingen av disse forutsetningene til rette. Og selv etter at Deng kom til makten har disse forutsetningen kun blitt gradvis introdusert og liberalisert.

2.2.2 Privatisering og pilot-turisme

Privatisering av arbeidsstyrken og økonomi er som nevnt ovenfor et eksempel på sosiale strukturelle omveltninger som har vært drivkraften bak individualiseringen av det kinesiske Samfunnet. Dette startet som et initiativ fra en gjeng uregjerlige bønder. Dette ble først tolerert av Kinesiske myndigheter som så, etter å ha sett den positive virkningen av denne praksisen, valgte å oppløse kollektivene og privatiserte mye av eiendommen som var knyttet til dem i 1983 (Yan, 2010, s. 495). Dette spredde seg raskt til de urbane delene av Kina der folk oppdaget hvordan myndighetene tolererte at bøndene reiste inn til byene og solgte sitt overskudd (Yan, 2010, s. 495). Først og fremst urbane folk som var ekskludert fra statlig eide bedrifter (SOE) ville også ha den samme muligheten til å arbeide som individuelle arbeidstakere (Yan, 2010, s. 496). De slang seg på bølgen av små bedrifter som i antall økte kraftig på slutten av 70- og gjennom 80-tallet. I 1978 var det 300 000 registrerte små-bedrifter med maksimum åtte ansatte. I 1988 var 14,5 millioner slike bedrifter (Yan, 2010, s. 496). De strukturelle omveltningene, der det kinesiske individet ikke lenger var bundet til de altomfattende sosialistiske institusjonene som arbeidslaget og kollektivet, har skapt frihet til

og i større grad å forme sine egne liv og muligheten til å oppnå økonomien til å finansiere dette.

Yan beskriver i kapittelet «Politics of Consumerism» bølger av masse-konsum (mass consumption) på 80- og 90-tallet. I implementeringen av de økonomiske reformene anså myndighetene forbruk som en viktig del av den politiske agendaen (Yan, 2009, s. 211). Siste halvdel av 80-tallet skylte det en bølge av forbruksetterspørsel innover de urbane delene av Kina. Folk hadde hatt en kraftig inntektsøkning, tøyene som begrenset promotering av forbruk i aviser og magasiner var sluppet, folk hadde begynt å få et innblikk i livsstiler i andre land og tilbudet av husholdningsapparater og andre moderne produkter var på markedet (Yan, 2009, s. 213). Denne forbruksbølgen var for mange unge og blant de som var i forkant økonomisk en ny livsstil der de kunne markere sin sosiale status materialistisk og for å knytte bånd med likesinnede med samme økonomiske privilegia (Yan, 2009, s. 213).

I lys av Kinas ønske om økonomiske reformer og tilknytning til resten av verden fra slutten av 70-tallet fikk også turisme en ny betydning. Turisme ble anerkjent for sitt økonomiske potensial, både for å øke beholdningen av utenlandsk valuta ved at utenlandske turister kom på besøk (Airey & Chong, 2011, s. 162), og for å stimulere forbruk innenlands ved at kinesere reiste selv (Zhang, 1989, s. 55). Selv om myndighetene åpnet for innlandsturisme og promoterte forbruk med slagord som 'evne til å tjene penger og å vite hvordan å bruke dem (nengzheng hui hua)' (Yan, 2009, s. 211), satt fortsatt ideologien fra Maos sosialistiske samfunn, 'hardt arbeid og enkel livsstil' (Yan, 2009, s. 211) fast hos mange. På slutten av 70-tallet og gjennom 80-tallet anså mange fortsatt turisme som en borgerlig livsstil som man burde passe seg for (Zhang, 1989, s. 58). Selv om mange var skeptiske til turisme i begynnelsen, hadde det i løpet av 80-tallet blitt en "fasjonabel trend blant nyrike" (Zhang, 1989, s. 54). I følge Zhang var det før 1980 så og si ingen reisebyråer. Dette førte til at gjennom 80-tallet så reiste de fleste kinesere individuelt. For å møte etterspørselen til denne nye trenden var det på slutten av 80-tallet allerede 600 registrerte reisebyråer (Zhang, 1989, s. 54).

Der innlandsturisme ble liberalisert og promotert, var utenlandsturisme fortsatt strengt regulert. Dette gjaldt både kinesiske myndigheter, men også reisedestinasjoner som anså Kina som et høyrisikoland. Faren for at kinesiske turister skulle velge og ikke reise tilbake til Kina

var for stor og det ble derfor satt høye krav for å oppnå visum (King og Tang, 2012, s. 22). I Kina var all form for feriereiser til utlandet forbudt (Bailey, 1994, s. 19). Det skulle det offisielt forbli til andre halvdel av 90-tallet. Den første formen for utenlandsreiser som var tilgjengelig for vanlige folk kom i 1984 og var familieegjenforeningsturer til Hong Kong og Macau. Disse turene måtte betales av den mottagende part og prosessen var kronglete og langtekkelig (Bailey, 1994, s. 25). Denne formen for utenlandsreise skulle bli den eneste offisielt godkjente måten å feriere på i utlandet for vanlige kinesiske folk fram til 1997. Som mange av Kinas reformer startet det som et prøveprosjekt i 1984 og ble så utvidet til å inkludere Thailand, Malaysia og Singapore, Filipinene, Indonesia og Brunei i 1990 (Wang and Sheldon, 1995, s. 43).

2.2.3 Økt konsum og offisiell utenlandsturisme

Etter et brudd i forbruksfesten på grunn av inflasjon og protestene i 1989 satt talen til landets leder Deng i 1992, der han promoterte “åpenhet og fortgang i de markeds-økonomiske reformene”, igjen sving i de markedsøkonomiske hjulene (Yan, 2009, s. 214). Et resultat var at mange ansatte i statlige eide bedrifter, fagfolk og akademikere valgte å gå over i privat sektor (Yan, 2009, s. 214). Denne trenden ble ytterligere forsterket av at myndighetene privatiserte mange av de statlig eide bedriftene og de etterlatte arbeiderne sto plutselig på egne bein og måtte finne seg arbeid i privat sektor (Yan, 2010, s. 499). Dette førte til en voldsom vekst i den private sektoren som videre førte til en ny bølge av forbruk. Til forskjell fra forbruksbølgene på 80-tallet der nødvendige husholdningsprodukter var drivkraften, var forbruksbølgen på 90-tallet drevet av etterspørsel etter “ting folk ønsket, men ikke nødvendigvis trengte” (Yan, 2009, s. 215). I følge China Consumer Association hadde “forholdet mellom ‘hard consumption’ (mat, klær, og andre daglige nødvendigheter) og ‘soft consumption’ (forbruk av underholdning, turisme, mote og sosialisering) forandret seg fra 3:1 i 1984 til 1:1,2 i 1994” (Yan, 2009, s. 216). Det holdt ikke lenger med daglige nødvendigheter. Mange folks (hovedsakelig i urbane deler av Kina) disponible inntekt hadde steget så kraftig at de hadde mulighet til å utforske og å forme egne livsstiler. Dette gjaldt også i form av fritidsaktiviteter som feriereiser.

På den ene side økte etterspørselen etter utenlandsturisme på 90-tallet. Folk var løsrevet fra de tidligere altomfattende institusjoner, forbruk hadde tatt over for ideologien om hardt arbeid og enkelt levesett, og markedsøkonomien ga mulighet til økonomisk velferd utover det ytterst

nødvendige. Både statelige og private bedrifter startet også med å gi arbeiderne mer fritid. (Wang & Sheldon, 1994, s. 46). På den andre siden var utenlandsreiser strengt regulert, den byråkratiske prosessen langtekkelige, og kun begrenset til noen få land. Denne ubalansen resulterte i et nytt system som ble innført i 1997: 'Approved Destination Status'-avtaler (ADS). ADS er "en bilateral avtale mellom kinesiske myndigheter og en destinasjon hvorav kinesiske turister er tillatt å dra på feriereise (leisure travel) i grupper til denne destinasjonen" (Tse, 2013, s. 150). Pakkereisene kunne bare organiseres av statlige anerkjente turistbyråer og kun destinasjoner som hadde oppnådd en ADS-avtale kunne markedsføre seg selv på det kinesiske markedet (Dai m.fl., 2016, s. 256). Ved å innføre ADS-systemet åpnet myndigheten offisielt døren for selvfinansiert utenlandsturisme, men de beholdt fortsatt makten ved hvor folk kunne reise og på hvilken måte.

2.2.4 Generasjonssplittelse og selvorganisert turisme

Det nye millennia har vært en fortsettelse av økonomisk vekst, økt globalisering, og et stadig fokus på forbruk. Tsang skriver i sin bok *The New Middle Class in China* at "konsum handler ikke lenger om nødvendighet eller nytte, det handler ene og alene om de bildene som assosieres med det som blir konsumert" (Tsang, 2014, s 82). I likhet med forbruksbølgen på 90-tallet bruker den nye middelklassen konsum for å utforske nye livsstiler, skape identitet og for å knytte bånd med likesinnede eller distansere seg fra andre grupper. En viktig forandring i det nye millennia er at det er oppstått en ny generasjon som ikke nødvendigvis har den samme oppfatningen og forståelsen av den realiteten de lever i forhold til den eldre generasjonen. Tsang referer til blant annet social institutional theory som "foreslår at oppførselen og mentaliteten til forskjellige kohort formes av sosiale forandringer, så vel som deres jevnaldrende. Hvert kohort vil ha forskjellige tanker og ideologier basert på deres erfaring og forståelse av historiske hendelser" (Tsang, 2014, s. 56). Generasjonene som vokste opp i Maos sosialistiske Kina bærer med seg erfaringer (på godt og vondt) fra den kommunistiske virkeligheten i republikkens historie og har måttet justere sin oppfattelse av å leve sitt eget liv med de enorme sosiale og økonomiske forandringene som kom med reformperioden. Den yngre generasjonen som har vokst opp i det nye Kina (1978-) har vokst opp i en realitet med økonomisk framgang, uten knapphet og stadig færre begrensninger, der de selv og deres utvikling har stått i fokus. Li Zhang beskriver i sin bok *In Search of Paradise* hvordan den nye middelklassen hun studerte i Kunming¹ ofte var folk som ble assosiert med

¹ Kunming er provinshovedstaden i Yuannan-provinsen i sørvest-Kina.

de som gjorde det bra økonomisk, men som manglet symbolsk kapital som høyere utdanning, manerer og smak (Zhang, 2010, s. 9). Hun forklarer videre at de hun studerte var svært bevisste på slik negativ sosial oppfatning hos andre og at denne typen usikkerhet “driver dem til å etterstrebe ikke bare oppsiktsvekkende materielt forbruk (conspicuous material consumption), men også overdreven investering i å dyrke fram sine barns talenter og evner for å kunne berede dem til å bli de kulturdannede eliter [...] Derved blir forbruk hovedkanalen til å oppnå kultur-symbolsk kapital, og dermed nøkkelen til å hevde og å autentisere sosial status (Zhang, 2010, s. 9). På samme måte som dette påvirker konsummønsteret til forskjellige generasjoner i Kina generelt kan man anta at dette også påvirker forskjellige generasjoners reisepreferanser og grunnlag for å reise. Dette vil jeg se nærmere på i neste kapittel.

ADS-avtalene som i 2016 inkluderte 115 land (Dai m.fl., 2016, s. 256) har lagt grunnlaget for myndighetenes liberalisering av kinesiske turisternes reisemuligheter. Når kinesiske myndigheter innså det økonomiske potensialet i deres egne innbyggers utenlandsreiser så de også det utenrikspolitiske potensiale (Tse, 2013, s. 151). I 2009 anerkjente kinesiske myndigheter offisielt turisme “som en vesentlig sosial og økonomisk sektor på myndighetenes agenda” (UNWTO, 2013). I 2013 innførte myndighetene en ny reiselivsstrategi. Som del av den nye strategien ønsker myndigheten ytterligere tilrettelegging for utenlandsturisme og oppfordrer til mer betalt ferie for ansatte (UNWTO, 2013). Kinesiske myndigheters anerkjennelse av utenlandsturisme åpner dørene for en større variasjon av tilbudet rettet mot kinesiske utenlandsreisende inkl. individuelt arrangert utenlandsreise. I motsetning til utviklingen av innlandsturisme og internasjonal turisme som i hovedsak har blitt ledet av myndighetene så har individuell turisme oppstått som et initiativ fra individuelt reisende. (Lim, 2009, s. 295). I *‘Donkey Friends’ in China* beskriver Francis K. G. Lim hvordan kinesiske backpackere på slutten av 90-tallet opprettet internettforum hvor medlemmene utvekslet informasjon og diskuterte reiserelaterte temaer. Disse forumene utviklet seg etterhvert til å bli nettbaserte reiseorganisasjoner (Lim, 2009, s. 295). Selv om utenlandsturisme offisielt skal foregå som organiserte pakkereiser så tillater myndighetene i praksis at folk reiser individuelt og dette har turistnæringen også oppfattet. Grunnlaget disse pionerne la, har resultert i internettbaserte reisebyråer, online travel agencies (OTA), som i stor grad er rettet mot individuelt reisende.

2.3 Konklusjon

I dette kapitlet har jeg beskrevet hovedtrekk ved individualiseringsteorien sånn som den er lagt fram av bl.a. Ulrich Beck, Anthony Giddens og Zygmunt Bauman. Jeg har videre lagt fram en parallell kronologisk beskrivelse av individualiseringen av det kinesiske samfunnet sånn som den er beskrevet av Yunxiang Yan og utviklingen av kinesisk turisme i nyere tid. Der politisk demokrati og individets grunnleggende rettigheter i velferdsstaten har vært forutsetninger for individualiseringen av samfunnet i Europa har Kinas individualiseringsprosess foregått i et politisk autoritært system i tråd med partistatens sosiale og økonomiske mål. Gjennom å trekke linjer mellom den partistat-kontrollerte individualisering av det kinesiske samfunnet og utviklingen av turisme har jeg vist at konsum av livsstiler i form av feriereiser har vært strengt begrenset og regulert selv for pakketurister, og kun tilgjengelig i senere år for individuelt reisende. Jeg beskriver også i dette kapitlet hvordan konsum som et verktøy for å forme egen identitet har forandret seg over tid og ikke nødvendigvis er den samme for forskjellige generasjoner. Den påfallende materielle forbruksbølgen (conspicuous material consumption) på 80- og deler av 90-tallet var med på å forme utenlandsturisme som i begynnelsen besto av massekonsum av pakkereiser. Etter myndighetenes anerkjennelse av utenlandsturisme har individuell reise økt kraftig fordi det gjenspeiler et konsummønster mer rettet mot å oppnå kultur-symbolsk kapital og ikke bare materiell kapital.

3 Hvorfor reise individuelt?

Dette kapittelet består av intervjuer med unge kinesiske individuelt reisende og observasjon gjort under en del av noen av turistenes reise. Som del av den refleksive modernitet er det livslange individualiseringsprosjektet knyttet og ledet av institusjoner som for eksempel utdanning. Når tradisjoner blir stadig mer diffuse og tvetydige blir det individets oppgave å organisere egne liv mens de er knyttet til institusjonenes føringer. Som for eksempel student blir individet aktør for sin «biografi, sin identitet, men også av sine sosiale bånd og nettverk» (Beck, 1997, s. 113). Forankret i de teoretiske aspektene nevnt over vil jeg diskutere og analysere hvordan disse unge turistenes oppfatter og definerer individuell reise og hvordan de oppfatter at studieliv i en storby påvirker deres reisevaner. Jeg ser på hvordan valg formes av sosiale nettverk og hvordan det å reise individuelt styrker sosial status blant likesinnede og kan sees som en måte å oppdage og prøve nye livsstiler.

3.1 Definerer individuell reise i forhold til pakkereiser

Én ting som var påfallende var hvor tydelig dem jeg intervjuet var på å distansere seg fra slik som reiser med organiserte grupper. Som del av intervjuguiden planla jeg å spørre om hvordan de oppfattet både individuell reise og pakkereiser, men i flere tilfeller når de beskrev individuell reise, brukte de pakkereiser og de pålagte begrensingene (限制) som ofte følger med det å være bundet til en gruppe som eksempel for å forklare hva individuell reise er – som en motsetning. En 22 år gammel student fra Chengdu¹ hadde et av de mer kortfattede eksemplene på dette: “Opprinnelig så trodde jeg at det var en person som reiste alene. Men nå... (tenkepause). Det er simpelthen og ikke å være med en begrensende turgruppe (有限制的旅游团).” (Kvinne, 22, Chengdu). En mannlig student fra Wuhai i Indre Mongolia utdypet hva flere av de jeg intervjuet beskrev som ‘begrensinger’: “For meg er det å reise individuelt viktig. I utgangspunktet ville jeg ikke reist med et reisekollektiv (旅游社). Jeg synes tidsmessig og når man er på reisen så blir det for begrenset. Hvis du ønsker å bedre forstå plassen (du reiser til) så liker jeg en mer selvstendig individuell reise (更独立的自由行)” (Mann, 22, Wuhai) Ønsket om frihet til å bestemme over egen tid og reiserute er et naturlig ønske hos de som ikke ønsker å reise med organiserte grupper. Man ser også at det blir stadig

¹ Provinshovedstaden i Sichuan-provinsen.

fler som ønsker mer spesialiserte ferier. Wolfgang Arlt kaller denne økende gruppen “den andre bølgen’ av kinesisk utgående turisme” (Arlt, 2013, 130).

Muligheten til å komme nærmere på en annen kultur var også en viktig side ved det å reise individuelt hos flere av dem jeg pratet med. En 25 år gammel masterstudent fra Chengdu forklarte hvorfor det var vanskelig å oppnå dette når en reiste med gruppereiser og at det for henne så var dét å oppleve en vanlig hverdag viktigere enn å besøke turistattraksjoner: “Jeg synes den største forskjellen er at man i stilstrekkelig grad kan komme i kontakt med den lokale kulturen. Fordi gruppeturer i utgangspunktet... (tenkepause). Først og fremst, når du er på reise så er de du kommer i kontakt med nettopp bare de andre i gruppen. Og de er som regel andre kinesere. Så fordi dere er en gruppe så blir det vanskelig å komme i kontakt med lokale folk. Vanligvis så bor man på hotell. Det er ikke en del av den vanlige lokale kulturen (当地主流文化). Og stedene man besøker er som regel turistattraksjoner osv. Men dette er heller ikke den vanlige lokale kulturen. Vanlig kultur er lokale folks liv på sitt mest ‘down to earth’. De mest ordinære tingene. Jeg liker best å bruke AirBnB¹. Jeg liker ikke å ha en hel leilighet. Jeg liker og bare ha ett rom. Slik kan jeg spise frokost med verten hver dag. På kvelden kanskje vi bare henger (带着) i leilighetene og tar oss en kopp kaffe eller lignende. Da er jeg fornøyd. Og så på morgenen kan jeg høre på verten fortelle om hva som har skjedd i livet i det siste. Føle på hvordan deres dagligliv er.” (Mann, 25, Chengdu).

Du Cross og Liu forklarer at denne typen turisme kalles ‘slow tourism’ og at der er blitt veldig populært i Kina nå. ‘Slow tourism’ går ut på og “bli” lokal ved å leve som de lokale og ikke være eller fremstå som en turist (du Cros & Liu, 2013, s. 198). Studenten fra Chengdu fortalte da også at han foretrakk å reise alene. Han var en av dem med mest erfaring med utenlandsreise. I følge Osti, Turner og King reiser kinesiske individuelt reisende vanligvis i mindre grupper når de reiser individuelt (Osti, Turner & King, 2008, s. 67). Flere av intervjuobjektene reiste sammen med venner og noen reiste sammen med folk de hadde blitt kjent med på Internett (sistnevnte var sannsynligvis et resultat av jeg brukte OTA’er til å finne og oppsøke slike reisende). Samtidig som det å oppleve en annen kultur, slappe av, ha det moro, og å ha å større frihet til å forme egen reise var viktig, så var flere av dem som jeg pratet med også tydelig på at det å utfordre seg selv (挑战自己) og å våge å ta sjanser (冒险) som del av det å reise individuelt var viktig. Det var en positiv ting. Alle og enhver kunne jo

¹ Airbnb er en nettbasert markeds plass hvor brukere kan legge ut og bestille overnattingssteder.

kjøpe seg en pakkereise, men alle har ikke nødvendigvis de egenskaper som trengs for å kunne reise individuelt.

3.1.1 Ikke alle kan å reise individuelt

Selv om intervjuobjektene foretrakk å reise individuelt så trodde de ikke gruppeturene kom til å opphøre. Flere mente også at gruppeturer var en praktisk nødvendighet for eldre folk, eller folk fra mindre utviklede strøk i Kina som mangler erfaring med, kunnskap om, eller egenskapene som fordres for å kunne reise individuelt. En mannlig student fra Wuhan¹ fortalte at hvis han skulle reise med foreldrene sine så ville han kanskje valgt en pakkereise. Både av praktiske årsaker og fordi han trodde foreldrene kom til å få en bedre tur med en gruppe og ikke bare med han: “Hvis jeg skulle dratt på ferie med foreldrene mine da ville jeg kanskje valgt en gruppetur. For det første er det praktisk, ettersom reiseruten og hoteller er arrangert på forhånd. For det andre er jeg og foreldrene min kanskje litt forskjellig. De ønsker kanskje i større grad å besøke for eksempel kjente plasser. Reiser man med gruppeturer så vil som regel alle kjente plasser være dekt (covered). For det tredje kan det hende at når vi skulle hatt det moro sammen (一起玩儿), eller samtales, så kunne det det blitt ganske kjedelig (比较乏味). Men om vi reiste med en gruppe så kunne kanskje de kanskje finne andre middelaldrende mennesker som var mer like dem selv. Da hadde de ikke kjedet seg” (Mann, 24, Wuhan).

En 22 år gammel student fra Shenzhen² tok også opp hvordan etterspørsel etter pakkereiser kom til å vedvare på grunn av folk fra mindre utviklede områder: “Jeg tror de fleste folk fra mindre eller middels store byer (中小城市) ville valgt gruppeturer. Folk fra de større byene kjenner til forskjellige kanaler (f.eks. OTA'er) så de vil i større grad vite å velge individuell reise. Folk fra mindre byer drar til utlandet og tror at meningen er at jeg skal dit, dit og dit, se noen severdigheter, og dét bare for å kunne vise at “jeg har vært i Europa!” Folk fra større byer føler kanskje at de uansett er fra en stor by. De ønsker kanskje heller å oppleve andre former for levesett (生活方式)” (Kvinne, 22, Shenzhen). I markedsrapporten for høsten 2016 skriver COTRI at gruppereiser kommer til å fortsette å øke fordi flere eldre reiser og fordi en økende andel av befolkningen (ofte fra områder lengre vekk fra Østkysten) får en disponibel inntekt som lar dem reise utenlands (COTRI, 2016, s.85). I rapporten beskrives denne

¹ Provinshovedstaden i Hubei-provinsen lokalisert ved Yangtzekiang-floden.

² Storby i Guangdong-provinsen på grensen til Hong Kong.

gruppen som mindre "familiarisert" med omverden, de har lite eller ingen reiseerfaring fra utlandet og de kan som regel ikke et 'andre-språk' (COTRI. 2016. s. 86). I følge Fugmann og Aceves velger spesielt de eldre pakkereiser på grunn av forutsigbarheten ved å få alt planlagt og servert, og fordi turisten kan oppleve det ukjente men samtidig være trygt forankret til gruppen med samme kultur og språk (Fugmann & Aceves, 2013, s. 163).

Gruppereiser ble heller ikke sett på som en luksus. Det å kunne få hele turen arrangert og organisert var for individuelt reisende jeg møtte heller et tegn på manglende evne til å ferdes blant andre folk og kulturer, eller til å forstå og anvende de teknologiske hjelpemidlene som er tilgjengelig, enn på at disse 'andre' var velstående nok til å kunne betale for dette. Handlefriheten som kommer med det å reise individuelt var for mange av dem jeg pratet med en utfordring som de behersket og som de mente at mange andre kinesere ikke behersker. Selv om de var kritiske til gruppeturer, sympatiserte de (som vist over) med dem som velger gruppeturer.

3.2 Universitetet: en døråpner til selvorganisert turisme

Intervjuobjektene i denne studien var studenter ved kinesiske universiteter eller hadde nylig fullført sin universitetsutdannelse. Den mannlige studenten fra Chengdu og en nylig ferdigutdannet kvinne fra Ningbo hadde tatt deler av graden sin henholdsvis i USA og Europa. Det å ta hele eller deler av universitetsgraden ved et utenlandsk universitet blir mer og mer vanlig for kinesiske studenter som har foreldre med finansiell kapasitet til å betale for dette. I 2016 var det 544,500 kinesiske studenter som studerte i utlandet (Chinadaily.com, 2017). Det å bo langt hjemmefra i nye omgivelser var noe alle intervjuobjektene var kjent med fra før. Å komme inn på et universitet som langt fra deres eget hjemsted betydde at de ville komme til å bo på studenthjem på universitetet og bare dra hjem i feriene. Alle intervjuobjektene hadde bodd sammen med foreldrene sine fram til de begynte på universitetet. De hadde erfaring med å reise sammen med familien innad i Kina før de begynte ved høyere utdanning, men kun en student fra Guangzhou på 20 år hadde erfaring fra utenlandsreise. I dette tilfellet var det en studietur med klassen som skolen hadde organisert. Intervjuobjektene hadde variert erfaring fra individuell utenlandsreise. 7 av 12 hadde vært på feriereise til destinasjoner utover Hong Kong, Macau og Sørøst-Asia. 4 av 12 hadde erfaring fra feriereise til Europa før turen til Norge. For mange av dem jeg pratet med innebar det å flytte til en ny by og begynne på universitet mer personlig frihet. Utenfor foreldre og andre

kjentes oppsyn ble de kastet inn i en ny verden med et hav av nye mennesker, trender, hobbyer, levesett osv. En 23 år gammel student fra Wuhan forklarte hvordan hun var for ung til å reise individuelt før hun begynte på universitetet, men at foreldrene godtok det etter hun hadde begynt på studiene: "I begynnelsen var jeg for liten til å reise. Foreldrene min var ikke villig til å la meg reise individuelt. Derfor var jeg på andre året av graden min første gang jeg reiste individuelt. Jeg var rundt 18 år når jeg dro til Xian (Forklaring på by). Senere samme år dro jeg sammen en venninne til Sørøst-Asia". (Kvinne, 23, Wuhan).

Noen av intervjuobjektene beskrev også at etter de flyttet hjemmefra og begynte på universitetet så godtok foreldrene at de reiste individuelt. De hadde jo tross alt flyttet hjemmefra og styrte sine egne liv med alt ansvar det innebar for en kinesisk student. En annen viktig faktor kan være påvirkningskraften studentens levesett har på hverandre. Når jeg spurte den samme studenten fra Wuhan hvorfor hun valgte å reise individuelt, da svarte hun at det først og fremst var mote (hun brukte det engelske ordet 'fashion'). Hun forklarte så videre at hun hadde inntrykk av at alle rundt henne på universitetet valgte å reise individuelt. En annen jeg pratet med avfeide at det å reise var noe spesielt: "Alle reiser! Det er som å sove eller bruke mobiltelefonen. Alle gjør det" (Kvinne, 22, Chengdu). Det er rimelig å anta at ikke alle studenter ved kinesiske universiteter har mulighet til å delta på feriereiser. De som jeg pratet med som uttrykte at det å reise var en alminnelig greie tok sannsynligvis utgangspunkt i sin egen omgangskrets: venner og bekjente på universitetet som hadde erfaring med individuell reise til utlandet. For dem som ikke kom fra en av storbyene langs østkysten var det derimot ikke like vanlig blant venner fra hjemstedet å reise individuelt til utlandet. Du Cross og Liu fant i sin studie *Chinese Youth Tourists Views on local Culture* at flere av dem som ble intervjuet reiste individuelt første gang de reiste ut av fastlands-Kina (i dette tilfellet Hong Kong). Sett bort fra klasseturen til Europa nevnt ovenfor var dette tilfellet med alle som jeg pratet med. Universitetsutdanning kan ha innvirkning på unge kineseres reisevaner, ikke bare i form av utenlandsstudier, men som en populær ferietrend blant studentene.

3.3 Hvor individuelt er det egentlig?

Alle de jeg møtte hadde vokst opp i en storby i Kina eller de hadde studert ved et universitet i en av dem. Jeg har selv bodd i to av disse storbyene (Beijing og Shanghai) og har opplevd den voldsomme dynamikken i et samfunn som blir stadig mer kosmopolitisk. Da jeg skulle flytte fra Beijing til Shanghai i 2013 var det flere av mine venner som lurte på hvorfor jeg ønsket

det. Hvis jeg skulle bo i Shanghai kunne jeg vel da likeså godt flytte tilbake til Europa og bo i en storby der. Shanghai er nok en av de mer globaliserte byene i Kina, men Beijing og flere av de andre storbyene kan ved første øyekast også lett forveksles med internasjonale storbyer. Turisten fra Ningbo som hadde studert i Shanghai brukte seg selv som eksempel når hun forklarte hvordan folk i storbyene ikke bare hadde råd til å dra på ferie, men at det kulturelle mangfoldet og utenlandsk innflytelse demper kultursjokket for eventuelle utenlandsfarere: “For det første, økonomien er velutviklet (经济发达). Lønningene vill ikke være veldig lave og derfor vil folk kunne gjøre ting utover det å spise seg mette, som for eksempel en hobby eller å reise på utenlandsferie. Videre vil en storby kunne plukke fra de mest utmerkede, komplekse og allsidige folka fra alle landets kanter og fra hele verden. Du kan i utgangspunktet komme i kontakt med alle slags mennesker (形形色色). Jeg har for eksempel mange utenlandske venner fra studietiden. Så når jeg reiste til utlandet første gang så tenkte jeg ikke over at alle var utlendinger. Gjennom å ha blitt kjent med disse utlendingene så har jeg også fått en forståelse av kulturen i deres land. Og jeg vet hvor de bra stedene å dra er. Dine informasjonskilder blir mer allsidig” (Kvinne, 27, Ningbo).

I sin studie om informasjonskildene til unge turister fra Kina og USA fant Kambele, Li og Zhou at kineserne i langt større grad brukte informasjon fra venner og bekjente (‘word of mouth’) til å bestemme hvor de skulle dra (Kambele, Li og Zhou, 2015, s. 148). Dette inkluderte også informasjon på nett publisert av andre individuelt reisende. Dette var også tilfellet hos mange av dem jeg pratet med. I tillegg til å lese reiseskildringer av andre turister på nett så forholdt de seg til samtaler med venner og bekjente. For de som reiste ofte var det å reise individuelt til utlandet et vanlig samtaletema blant venner på universitet. Ettersom de brukte skoleferien til å reise så var dette noe de så frem til og det var noe de pratet om og sammenlignet historier fra når de kom tilbake til universitet etter skoleferien. Studenten fra Guangzhou fortalte hvordan turen til Norge ble til etter en samtale med reiseinteresserte venner på universitet: “Som regel så er det jeg og noen venner som sitter å prater om steder vi har vært eller synes høres moro ut å dra til. Denne gangen var det en venn som hadde reist til Island og Norge i fjor sommer. Han fortalte at han hadde vært på vestkysten og sett fjordene. Jeg og en annen venn diskuterte når vi begge hadde tid til å dra sammen. Vi fant ut at vi kunne dra før kinesisk nyttår¹. Vi sjekket forskjellige nettsider og fant ut at det var best å dra til Nord-Norge på vinteren. Da kan man se Nordlys” (Mann, 20, Guangzhou). Reise var noe

¹ Kinesisk nyttår i 2017 var 28 januar.

disse studentene hadde til felles med en del av studievennene sine. For noen så var det mer enn bare en tilfeldig fritidsaktivitet, det var en interesse de pratet om og engasjerte seg i sammen med likesinnede. Selv om mange av dem jeg pratet med beskrev individuell turisme som friheten til å forme sin egen reise så var denne valgfriheten i stor grad knyttet til oppfatningen og meninger fra andre individuelt reisende. Det å reise individuelt og organisere sin egen reise var som vist over i seg selv en trend blant andre likesinnede studenter. Ved å reise individuelt skapte de en tilknytning til andre individuelt reisende som de ikke hadde oppnådd på samme måte hvis de hadde reist med organiserte gruppeturer.

I dag har flere OTA'er (internettbaserte reisebyråer) lagt til rette for samme type informasjonsdeling som individuelt inlandsreisende startet med på slutten av 90-tallet (Lim, 2009, s. 295). I tillegg til å operere som et vanlig reisebyrå med pakketurer, hoteller, aktiviteter, restaurantforslag osv. så har OTA'er som Qiongyou (qyer.com) også en funksjon som de har kalt 'samfunn' (社区). Ledende byråer som Ctrip, Mafengwo, Tuniu har alle lignende funksjoner på sine sider. Under 'samfunn' kan man velge spesifikke destinasjonsider hvor en kan stille andre brukere spørsmål, finne reisepartnere, eller legge ut reiseskildringer. Ettersom at jeg rekrutterte mange av dem jeg pratet med gjennom disse internettsidene er det ikke overraskende at flere beskrev disse 'samfunnene' som viktig i deres reiseplanlegging. Yixing Xiang bekrefter denne bruken i sin artikkel *The Characteristics of Independent Chinese Outbound Tourists*: "Selv om Lonley Planet er en uerstattelig klassiker for dem (kinesiske individuelt reisende) så verdsettes nettbaserte (online) reiseskildringer mye mer. Turistene anser personlige reiseskildringer som mer realistiske, virkelighetsnære (closer to life), oppdaterte (up-to-date), og interessante" (Xiang, 2013, s. 141). Xiang forklarer også at for å oppnå en følelse av kontroll så bruker kinesiske individuelt reisende betraktelig med tid før avreise til å samle informasjon om destinasjonen og å kjøpe turistprodukter på forhånd. (Xiang, 2013, s. 146). Alle intervjuobjektene hadde funnet en del informasjon om de plassene de skulle besøke i Norge før avreise. Flere hadde bestilt et sted å bo, mens noen gjorde det før de reiste til neste destinasjon. Det var derimot overraskende få som hadde en plan for hvor de skulle spise eller hadde booket aktiviteter før de ankom Norge. Dette kan forklares med at det blir stadig lettere og billigere å kjøpe seg data til internettbruk på mobiltelefon og fordi applikasjoner som Trip Advisor nå har kinesiskspråklige versjoner. De kinesiske turistene hadde til en hver tid kinesiskspråklig tilgang til spisesteder og aktiviteter og kunne ta fortløpende avgjørelser på hva de ønsket å gjøre gjennom dagen. I Tromsø møtte jeg to

kvinnelige studenter fra universitetet *Central University of Finance and Economics* i Beijing som hadde blitt kjent med hverandre på qyer.com. De hadde kjørt bil fra Helsinki hele veien opp til Tromsø (de skulle også kjøre hele veien tilbake til Helsinki). Når vi møttes fortalte de meg at de i bilen hadde sjekket hvilke spisesteder som var bra og at de hadde lyst til å dra til en plass nede ved kaia. Dette gjentok seg flere ganger den dagen der de sjekket hva tilbud som var i nærheten og hva andre kinesere hadde skrevet om stedet eller aktiviteten. De fortalte at de foretrakk å bruke den kinesiske versjonen fordi de da kunne lese omtaler fra andre kinesiske turister. Begge to behersket å lese engelsk, men omtaler fra andre kinesiske turister var i følge dem kulturelt mer nærliggende og derfor mer troverdig. Ikke alle jeg pratet med var like spontane som de to damene nevnt over og planla noe lenger frem i tid, men de fleste jeg pratet med hadde disse applikasjonene installert på telefonen og jeg fikk ved flere tilfeller tilsendt skjermbilde av en aktivitet, en attraksjon eller spisested hvor jeg ble spurt om hva jeg synes.

Tilgang til data-teknologi gjør det mulig for individuelt reisende å planlegge mindre før de ankommer destinasjonen. De kan være mer spontane og er friere i valget om hvordan de skal legge opp dagen. Skulle en opprinnelig plan ikke passe med værforhold eller noe annet uforutsett, så kan turisten raskt finne alternativer. Selv om turen blir mer spontan, formes valgene fortsatt i stor grad av andres (ofte kineseres) omtaler, eller informasjon de finner på etablerte reisenettsider. De som jeg møtte i Oslo hadde allerede besøkt eller hadde planer om å besøke steder som Vigelandsparken, Slottet, Munch-museet og Vikingskipmuseet. Dette er velkjente turistattraksjoner som er obligatoriske stoppesteder for pakkereisene. Det samme var tilfellet i Tromsø. Flere av dem jeg der møtte ønsket å ta Fjellheisen og å besøke Ishavskatedralen. En av dem jeg fulgte en dag i Oslo, en 23 år gammel student fra Chongqing¹ fortalte etter at vi møttes at hun ikke hadde dratt fra hotellet før ved 11-tiden på formiddagen. Hun hadde vært på Island i noen dager sammen med venner. Hun hadde tre dager alene i Oslo før hun skulle fly videre for å besøke en venninne i Moskva. Hun ønsket å ta det med ro i Oslo og bare vandre rundt og oppleve byen og kulturen. Når jeg spurte hvor hun hadde vært før vi møttes viste hun meg bilder av Slottet og Frognerparken. Det var de to plassene som lå øverst på Tripadvisor sin kinesiskspråklige versjon. Selv om det å besøke turistattraksjoner ble brukt til å kritisere gruppereiser var det overraskende mange som besøkte flere av hovedattraksjonene i både Oslo og Tromsø. Selv om kanskje idealet var

¹ Storby i Sichuan-provinsen

lokalt dagligliv og kultur, ble turen til i stor grad formet av andre turistenes synspunkter og meninger.

3.4 Velstadsforeldre

Studentene jeg pratet med var ikke avhengig av betalt jobb på si av studiene ettersom de ble støttet økonomisk av foreldrene sine. De to turistene som hadde fullført studiene fikk fortsatt noe støtte av foreldrene sine til å finansiere turen. Foreldre som har mulighet til å støtte barna sine økonomisk gjennom studiene gjør ofte dette slik at barna kan fokusere på skolegangen (Wang m.fl., 2010, s. 81). To av studentene hadde en praktikantjobb ved siden av studiene, men som de fortalte, det var ikke for å tjene penger, men for å få jobberfaring og for å styrke CV'en (Wang mfl., 2010, s. 81). Som følge av økende konkurranse om å nå fram og stikke seg ut er det mange kinesiske foreldre som investerer mye tid og penger i sine egne barn for å sikre barnas og sin egen fremtid (Zhang, 2010, s. 9). De fleste av intervjuobjektene kunne i utgangspunktet ikke disponere feriene sine fritt. I alle fall ikke hvis det var en økonomisk kostnad involvert. Reisen til Norge var for alle helt eller delvis betalt for av foreldrene. Jeg forventet at disse studentene måtte overbevise sine foreldre om at det å reise var en form for læring og at det var en investering for fremtiden, men en slik form for forhandling ble nesten ikke nevnt av dem jeg intervjuet. Derimot var sikkerhet et krav fra foreldrene. Studenten fra Chongqing forklarte hvordan hun oppfattet sine foreldres syn og bekymringer på hennes utenlandsreiser:

“Det er noen begrensninger som følger med at jeg får penger av foreldrene mine. De ønsker i utgangspunktet at jeg skal være med en organisert gruppetur. Foreldrene min sier at de ikke bryr seg hvor mye det måtte koste så lenge jeg velger det tryggeste reisealternativet. Som regel er de OK med at jeg reiser. Når jeg dro til India og Afrika så var de litt bekymret. Skulle de høre at jeg vil til Australia eller Europa så bryr de seg som regel ikke. De er ikke så interessert i min greie for reise (我这种事情). De har sine egne hobbyer” (Kvinne, 23, Chongqing).

Kinesiske foreldre er nok ikke alle så liberale som foreldrene til studenten fra Chongqing. Den 20 år gamle studenten fra Guangzhou fortalte at flere av hennes venners foreldre ikke tillot barnet sitt å reise på utenlandsferie: “Jeg er kanskje ikke så veldig vanlig (typical). Jeg er kvinne og alderen min er ganske lav, men foreldrene mine tillater at jeg reiser. Jeg har mange

venner hvor foreldrene ikke godtar (不同意) at barna deres reiser på ferie til utlandet. Utenlandsturisme fremsto mer som en interesse eller hobby og ikke en læringserfaring” (Kvinne, 20, Guangzhou). Det var slik flere oppfattet at deres foreldre så på utenlandsturisme også. Studenten fra Chongqing fortsatte med å beskrive dette: “Jeg tror ikke foreldrene mine håper at jeg skal oppnå noe (bestemt) fra å reise. De har ikke noen storstilt forestilling om at formålet er (å utvikle) ferdigheter (功力目标大想法). Men de stoler fortsatt på at å reise kan hjelpe med å fostre (培养) min evne til å være selvstendig” (Kvinne, 23, Chongqing).

Studenten fra Chongqing som jeg møtte i Oslo fortalte at hun synes det var verdt å bruke penger på turisme, men at det ikke trengte å koste så mye. Når vi var ute og gikk i Oslo fortalte hun at hun på en tidligere tur i Europa hadde pleid å ta toget på natten sånn at hun slapp å betale for hotell. I Tromsø brukte de to studentene som jeg fulgte en halv dag på å dra fra sted til sted for å finne ut av hvordan de kunne få tilbake momsene på seks bokser med tranpilller som de hadde kjøpt. Samtidig som de var bevisst på å gjøre reisen økonomisk var de også villig til å betale for relativt dyre ting. Samme dag inviterte de meg på ‘hot pot’¹ hjemme i det huset de leide gjennom AirBnB ytterst på Kvaløya. Jeg ble med dem i butikken for å handle inn råvarene og observerte at de tilsynelatende ikke brydde seg så mye om prisen når de hentet de forskjellige varene. Når de betalte regningen i kassa fortalte studenten fra Guiyang at hun synes at det var dyrt i Norge, “挪威真贵”, men det fremsto ikke som hun mente at det var negativt. Når jeg spurte om hvor mye hun pleide å bruke på en feriereise svarte hun: “Det er forskjellig fra gang til gang. Hvis jeg for eksempel drar til India så trenger jeg kanskje bare noen tusen (CNY²). Hvis jeg skal til Europa eller en øy så trenger jeg kanskje mer enn 10 000 (CNY)” (Kvinne, 24, Guiyang³). Yixian Xiang delte kinesiske individuelt reisende inn i tre kategorier i sin studie. En av kategoriene var karakterisert ved at forbruksmønsteret svingte mellom «nøysommelig og hedonistisk» (Xiang, 2013, s, 145). Skal en forstå kinesiske studenters forbruksmønster på utenlandsferie kan foreldrenes økonomi gi en klarere pekepinn enn økonomien til turisten selv.

¹ Hot pot minner om foundie der oljen er byttet ut med kraft.

² 1 NOK=0,81 CNY

³ Provinshovedstad i Guizhou (Grenser mot Sichuan, Tibet og Yunnan).

3.5 I en verden av forskjellige kulturer

Som vist over ble individuell turisme oppfattet som en interesse og som en opplevelse. Det var ikke en aktivitet med et klart formål om selvutvikling eller en læringsaktivitet. De jeg pratet med brukte begreper som opplevelse (经验). Det var heller ikke for å spare penger, selv om noen av intervjuobjektene nevnte at dette var et aspekt ved det å reise. Som den 22 år gamle studenten fra Chengdu forklarte: “Å reise individuelt er slettes ikke (并不是) for å spare penger. Skulle man spart penger så hadde man ikke dratt noe som helst sted. Det viktigste er å komme i kontakt med lokale mennesker, oppleve lokal kultur og det lokale livet (当地的生活). Å spare penger er så klart en dimensjon (维度) av individuell reise” (Kvinne, 22, Chengdu). Alle jeg pratet med fortalte at de ønsket å oppleve av en annen kultur og levesett (生活方式). Flere av intervjuobjektene nevnte dette opptil flere ganger. Å oppleve en annen kultur og levesett var det mest konsistente svaret gjennom hele denne intervjuprosessen. Det virket nesten innøvd. Bakgrunnen for dette svaret kom i flere av intervjuene fram når jeg spurte om andre ting. 25-åringen fra Chengdu svarte slik på spørsmålet om han følte at individuell reise hadde påvirket han som person:

“Sannsynligvis, men jeg synes det er vanskelig å si sikkert. Det er vanskelig for meg å føle min egen gjennomgatte forandring. Men til en viss grad må det helt sikkert det (for sure). Egentlig (原来) hadde jeg aldri trodd at verden er så stor som den er, at det eksisterer ubegrensede former for levesett. Derfor bringer jeg ikke med en slags innsnevret kinesisk tradisjonell type livsanskuelse for å skape meg selv (一种狭隘的中国传统式的生活观来做自己). For eksempel at du skal studere hardt (努力学习), at du skal streve etter å få en god jobb (好好找工作) og ta gode valg — Dette er fordi jeg har erfaring fra såpass mange turistopplevelser, at jeg allerede har fått prøve verdens forskjellige levesett (尝试到世界不同的生活方式)” (Mann, 25, Chengdu).

Å oppleve en annen kultur gir muligheten til å oppdage og finne nye livsstiler. For studenten ovenfor hadde utenlandsreiser åpnet en verden av nye muligheter til å forme sitt eget livssyn utover det hun beskriver som et smalt kinesisk tradisjonelt livssyn. Masterstudenten fra Wuhan hadde skrevet bacheloroppgaven sin på senga mens han var ute og reiste ga et eksempel på et ‘utenlandsk’ fenomen hun hadde blitt kjent med som hun trodde kom til å bli vanlig i Kina en gang i fremtiden. “I dag er det veldig mange unge som reiser. Dette utvikler

seg veldig raskt. Nå i dag er det å ta et friår (gap-year) veldig uvanlig. Hvis en person velger å ta et friår så hadde det kommet på nyhetene i Kina. I Europa derimot, hadde ingen brydd seg om at noen tok seg et friår. Jeg tror at Kina kommer til å være på samme vis i fremtiden.” (Mann, 24, Wuhan). Selv om studenten fra Ningbo var opptatt av å oppsøke andre kulturer og hadde uttrykt at hun satte pris på Shanghais internasjonale innflytelse hadde utenlandsreisene også gjort henne mer knyttet til sin kinesiske kultur. Når jeg spurte om utenlandsreiser hadde en innflytelse på hennes liv i Kina svarte hun: “Det er vanskelig å si fordi kulturen (i Shanghai) er veldig enhetlig (他文化很单一的). Kanskje i en mindre by så hadde min oppfatning (理解) vært annerledes. Når jeg nå er i Shanghai så verdsetter jeg enda mer min egen kultur. Når jeg drar utenlands så identifiserer (identify) andre folk mitt hjemsted (我的地方). ‘Dette er en kineser’, eller ‘dette er en Shanghaineser’. ‘Dette er en sånn og sånn person’. Dette er fordi du er den eneste med din kultur. Først da har du distinksjon (你才有特别)” (Kvinne, 27, Ningbo).

Det ble, som vist ovenfor, uttrykt at utenlandsreise var en alminnelig greie Noe alle gjorde. Når jeg fulgte med på mikroblogger på Wechat-kontoen til dem jeg møtte så var de fleste ivrige etter å publisere bilder fra turen mens de var på reise. De svarte også fortløpende på respons til bildene de hadde lagt ut. De ønsket også å ta bilder sammen med meg og disse bildene ble publisert innen noen minutter. Noen la med en tekst som beskrev at jeg hadde intervjuet dem, mens noen beskrev kun at de hadde møtt en lokal Nordmann som de hadde tatt en kaffe med eller hadde gjort ting sammen med. Dokumentasjon av reisen og anerkjennelse gjennom respons fra andre (ofte kinesere i Kina) fremsto som viktig. Studenten fra Guangzhou beskrev dette da hun svarte på spørsmålet om hun følte at folk i Kina oppfattet henne annerledes fordi hun reiste selvorganisert: “Folk som har samme interesse vil beundre (admire) dette. En del vanlige folk (普通的一些人) vil slettes ikke det. Jeg tror at folk i min omgangskrets (身边的人) som ser bildene jeg legger ut vil spørre meg om jeg kan ta dem med ut å reise. At de vil ha veldig lyst til selv å prøve å dra ut å reise” (Kvinne, 20, Guangzhou). Anders Ellemann konkluderer i sin artikkel *Travel and Social Media in China*: “Med hensyn til insentiver er det rimelig å konkludere med at reise er motivert av et behov etter sosial anerkjennelse og en fremvisning av individualitet i samfunnet)” (Kristensen, 2013, s. 176). For flere av de som jeg pratet med fremsto det ikke som at de nødvendigvis forventet anerkjennelse av alle og en hver. Det fremsto heller som at de ønsket å distansere seg fra

noen: foreldregenerasjonen, folk fra mindre utviklede deler av Kina, pakkereiser, og for å knytte bånd til likesinnede folk som de assosierte seg med; andre som hadde samme livsstilsinteresser som dem.

3.2 Konklusjon

Dette kapitlet har vist hvordan utdanning og studielivet for unge kinesere kan være en døråpner til individuell reise. Gjennom å flytte til et universitet langt hjemmefra blir de introdusert for nye kulturer, trender og livsstiler, både gjennom å møte medstudenter fra andre plasser i Kina og gjennom internasjonal innflytelse i stadig mer globaliserte omgivelser. Individuell reise var blitt en trend på universitetene som flere av intervjuobjektene oppfattet som noe de hadde egenskapene til å drive med, men at foreldregenerasjonen og folk fra mindre utviklede deler ikke ville beherske. De valgte individuell reise for å oppnå mer frihet, men deres utforming av reisen var i stor grad formet av teknologibaserte informasjonskilder, og av oppfatningen og erfaringer fra andre individuelt reisende. De hadde i utgangspunktet ikke et bevisst formål med det å reise utenlands. De måtte heller ikke overbevise sine foreldre om at individuelle reise ville styrke deres selv-utvikling. Samtidig forklarte de at det å utfordre seg selv og å utforske andre kulturer var viktige sider ved individuell reise som var med på å forme deres identitet.

4 Konklusjon

Denne konklusjonen vil teste hypotesen lagt fram i begynnelsen av denne oppgaven: unge kinesere i dag reiser individuelt som et resultat av de myndighetskontrollerte samfunnsmessige omveltningene hvorav individuell utenlandsreise er en måte å utforske og å bygge egen identitet. Jeg vil da samtidig svar på denne oppgavens problemstilling: hvordan oppfatter unge individuelt reisende fra Kina individuell reise og hvorfor velger de å reise individuelt.

Individualiseringen av det kinesiske samfunnet, i form av 'frisettelse' fra altomfattende institusjoner som arbeidslaget og kollektivet har vært en myndighetskontrollert prosess. 'Frisettelses'-prosessen skjedde i form av privatisering av arbeidsstyrken og økonomien. Økt personlig frihet kom på bekostning av godene til det partistat-drevne velferdssystemet som fulgte med de tidligere institusjonene nevnt over. Stadig flere kinesere sto plutselig ansvarlig for å greie seg selv og for å forme egne liv. Forbruk ble et viktig verktøy for å styrke sosial status og videre for å forme egen identitet, utforske livsstiler og knytte bånd til sosiale grupper. I følge Yunxiang Yan har konsum for mange i Kina blitt den nye ideologien (Yan, 2009, s. 2008). Gjennom en kronologisk parallell framstilling av individualiseringen av det kinesiske samfunn og utviklingen av turisme har jeg vist at der konsum ellers hadde fritt spillerom i det kinesiske samfunnet på 80- og 90-tallet (fordi forbruk bygget opp under ideen om det moderne samfunn) så ble konsum av utenlandsturisme strengt regulert fordi det ikke var i tråd med myndighetenes sosiale og økonomiske strategiske mål. Konsum av utenlandsturisme har blitt formet av parti-statens overordnede mål og utspilte seg i begynnelsen som masse-konsum av pakkereiser. Etter at individuell utenlandsreise har blitt tilgjengelig fordi myndighetene nå offisielt anerkjenner utenlandsreise så blir pakkereiser nå assosiert med den eldre generasjon og folk fra mindre utviklede områder i Kina. De unge turistene jeg møtte hadde vokst opp i et Kina der de selv og deres utvikling står i fokus. Pakkereiser representerte folk med dårlig språkkunnskaper, dårlig inter-kulturell forståelse, og dårlig forståelse for de teknologiske kanalene nødvendig for å reise individuelt. De pratet om sine egne foreldre, og folk fra 'bygda' som nå har penger til å reise. Der påfallende materiell masse-konsum var rådende på 80-tallet, er konsum av livsstiler, fritidsaktiviteter, kulturer, levesett osv. blitt mer og mer viktig utover 90-tallet og fram til den dag i dag. De eldre generasjonene som ønsket å reise og begynte å reise på slutten av 90-tallet hadde ikke mulighet til å tilvende seg individuell reise fordi det

ikke var tilgjengelig, og den formen for individuell reise vi ser i dag er strukturert rundt teknologiske hjelpemidler, inkludert internasjonale applikasjoner og nettsider, som er mer nærliggende de yngre generasjonene. Det er kanskje ikke så mye det at yngre generasjoner reiser individuelt på grunn av de samfunnsmessige omveltningene, men mer det at de *først nå* reise individuelt.

Selv om individet har fått et større spillerom er “livet bundet fast til nettverk av føringer og (byråkratiske) regler” (Beck, 1997, s. 113). I et stadig mer konkurransedrevet samfunn er mulighetene til å få en bra jobb og økonomi institusjonalisert gjennom f.eks. utdanning. Individets oppgave og ansvar er hvordan de da løser oppgaven å være student; hvordan de organiserer og former “sin biografi, sin identitet, men også av sine sosiale bånd og nettverk” (Beck, 1997, s. 113). Utdannelse hadde for alle jeg pratet med vært en døråpner til utenlandsreise. Det å begynne på en universitetsutdanning hadde vært en døråpner til individuell turisme for turistene jeg pratet med. Som del av universitetsutdannelsen hadde alle flyttet hjemmefra og ofte langt fra sine hjemsteder. Langt fra familie og oppvekstmiljøet ble de kastet inn i nye omgivelser og introdusert for nye kulturer, trender og livsstiler av folk fra andre plasser i Kina og gjennom internasjonal innflytelse av å bo i kosmopolitiske storbyer. Individuell turisme ble beskrevet som en trend som alle drev med. En student gikk så langt som å sammenligne dem med å bruke mobiltelefonen eller å sove. Før de begynte med universitetsutdannelsen tillot ikke foreldrene at barna dro på individuell utenlandsreise, men som del av det å bli student åpnet også dørene for mer personlig frihet og ansvar med å forme sin egen utdanning, både i og utenfor studiene. Individuell utenlandsreise var noe de hadde til felles med andre likesinnede medstudenter, men som hos flere ikke nødvendigvis var vanlig for venner og bekjente hjemmefra, eller noe de oppfattet at foreldrene forsto. Det at å ta studier i utlandet har blitt så vanlig har nok også normalisert det å bruke ferier og fritid på utenlandsreiser blant studenter.

Li Zhang beskriver foreldregenerasjonen hun studerte i Kunming som ‘hyperbevisste’ på sosialt omdømme på grunn av lav utdanning og dårlig estetisk sans, og derfor ekstremt opptatt av å investere i barnas kultur-symboliske kapital. Studier i utlandet har som sagt blitt veldig populært blant kinesiske studenter og noe som blir oppfordret til av foreldre som har økonomi til å sende barna utenlands (Yang, 2015, s. 127) Ettersom de jeg pratet med fikk hele eller deler av turen til Norge finansiert av foreldrene forventet jeg at reisen ble forhandlet

fram som en læringserfaring; et verktøy i deres selvutvikling. Ingen av intervjuobjektene oppfattet at foreldrene hadde et formål med å finansiere deres utenlandsferie. Det var ferie og de skulle slappe av og ha det moro. Turistene jeg tilbrakte tid sammen var bevisst på eget forbruk, men hadde tilsynelatende penger nok til å gjøre det de ønsket selv om det fantes billigere alternativer. En studie av foreldres oppfattelse av barnas individuelle utenlandsreiser og hvorfor de finansierer turene deres ville gitt en nyttig innsikt i på hvilket grunnlag disse unge turistene får reise.

Globalisering er også et viktig aspekt ved individualiseringsteorien. I følge Beck skaper dette en type 'stedløshet' som har oppstått som følge av globale kommunikasjonsmedier og økt mulighet til mobilitet (Beck, 1997, s. 116). Det at vi er knyttet til flere steder ('place polygamy'), til tider fysisk og til en hver tid via teknologi, former vår identitet ved at vi blir introdusert til alternativer utover vår egen kultur og tradisjoner. 'Avtradisjonisering' betyr ikke at vi forkaster våre egne tradisjoner, men fordi de blir stadig mer tvetydige må vi skape dem selv på grunnlag av egne erfaringer. Denne typen utforskning og forming av egen kultur starter som vist over allerede med universitetsutdannelsen der individuell reise har blitt et uttrykk for dette. Å utforske andre kulturer og levestiler var det mest konsistente svaret blant turistene på hvorfor de reiste individuelt. I følge en av turistene hadde individuell reise introdusert henne for en verden av livsstiler utover det hun beskrev som en 'innsnevret kinesisk tradisjonell livsanskuelse' hvor alt fokus var på skole og jobb. Andre la også vekt på det å la seg blande med lokalbefolkning og 'bli lokal' var en viktig del av det å reise individuelt. Avtradisjonisering kan også bety at tradisjoner kommer i konflikt med nye alternativer. For en turist fra Ningbo var det nettopp det at hun ble oppfattet som kinesisk av andre når hun var ute og reiste som gjorde at hun følte seg spesiell i motsetning til det hun beskrev som en jevnt over internasjonal kultur i Shanghai.

Betydning for turistnæringen:

Norge har til nå bare fått en smakebit av den kommende tsunamien med kinesiske turister som det er rimelig å forvente i de kommende år. Når stadig flere kinesere reiser utenlands og flere bygger seg opp reiseerfaring vil mengden turister til Norge øke kraftig. Bærekraft ift. kvantum og hvordan å gi kinesiske turister incentiv til å dra til steder utover de 'klassiske' reiserutene vil bli et viktig tema og en viktig arbeidsoppgave for turistnæringen. Pakkereisene er ofte organisert av kinesiske eller europeiske reisebyråer. Gruppene er også ofte så store at

det er mange plasser i Norge der næringen ikke har kapasitet til å ta imot dem. Som vist i denne studien oppsøker kinesiske individuelt reisende lokalkulturelle opplevelser og bryr seg i utgangspunktet ikke så mye om turistattraksjoner. Dette er også i tråd med Innovasjon Norges reiselivssatsing (Amundsen, 2016). Mange av dem jeg pratet med ønsket at det var mer kinesiskspråklig informasjon om steder å dra og ting å gjøre mens de var på tur i Norge. Ettersom kinesiske individuelt reisende får stadig bedre tilgang til internett når de er ute og reiser og ettersom de bruker veletablerte kinesiske og internasjonale teknologiske informasjonskilder er dette en mulighet for turistnæringen utover de 'klassiske' reiserutene å nå kinesiske turister. Kinesiske turister er mange, de bruker mye penger og som turistkilde blir de stadig mindre homogene. Kinesisk turisme til Norge kommer til å bli et luksusproblem og for å opprettholde en bærekraftig næring må vi i årene som kommer bestemme oss for hvem vi ønsker å tiltrekke oss ved å legge strategier for å nå bestemte grupper.

Appendiks A: Intervjuobjekter

Intervjuobjektene som deltok i dette prosjektet:

Kjønn	Alder	Pågående utdannelse	Universitet	Hjemby (Provins)
K	24	Master	Central University of Finance and Economics (Beijing)	Guiyang (Guizhou)
K	24	Master	Central University of Finance and Economic (Beijing)	Tianjin (Hebei)
M	20	Bachelor	Fudan (Shanghai)	Guangzhou (Guangdong)
K	27	Master (2014)	Fudan (Shanghai)	Ningbo (Zhejiang)
K	23	Master	Renmin (Beijing)	Wuhan (Hubei)
M	22	Bachelor	Beijing Second Foreign Language Studies University (Beijing)	Wuhai (Indre Mongolia)
M	24	Master	Beijing University (Beijing)	Wuhan (Hubei)
K	23	Bachelor	Xiamen Univeristy (Xiamen)	Chongqing (Sichuan)
K	22	Bachelor	Fudan (Shanghai)	Chengdu (Sichuan)
K	28	Master (2014)	Nanjing Normal University (Nanjing)	Nanjing (Jinagsu)
M	25	Master	Fudan (Shanghai)	Chengdu (Sichuan)
K	22	Bachelor	South China Uiversity Technology (Guangzhou)	Shenzhen (Guangdong)

Appendiks B: Intervjuguide

1. Hvor er du fra i Kina?
你来自中国哪里?
2. Hvor gammel er du?
你今年多大?
3. Kan du fortelle meg litt om familien din? Hva slags arbeid gjør foreldrene dine?
你能简单介绍一下你的家庭吗? 你的父母做什么工作?
4. Hva driver du med i Kina? Ved hvilket universitet studerer du? Hva studerer du?
你在中国做什么? 你在哪个大学就读? 你的专业是什么?
5. Hvor mange ganger har du vært i utlandet?
你出境旅游过几次?
6. Hvilke land har du vært i?
你去过哪些国家/地方
7. Hvordan vil du definerer turisme?
你怎么定义旅游?
8. Hvordan vil du definere individuelt arrangert reise?
你怎么定义自由行?
9. Hvordan vil du definere pakkereiser?
你怎么定义跟团游?
10. Hva betyr individuell reise for deg?

自由行对你来说，意义如何？

11. Hvordan oppdaget du individuelt arrangert reise?

你怎么知道自由行这种旅行方式的？

12. Hvem eller hva får deg til å velge individuell reise? Hvorfor tror du det er slik?

你选择自由行，谁或者什么对你影响最大？为什么你这样觉得呢？

13. Når var første gang du reiste individuelt?

你第一次自由行是什么时候？

14. Kan du fortelle om første gang du reiste individuelt?

能介绍一下你第一次自由行的经历吗？

15. Hvordan bestemmer du deg for hvor å dra?

你怎么选择去什么地方？

16. Hvorfor valgte du å dra til Norge?

你为什么选择来挪威？

17. Hvordan planlegger du dine reiser?

每次去旅游之前你怎么准备？

18. Hvem reiser du vanligvis sammen med? Kan beskrive dem du vanligvis reiser sammen med?

你一般跟谁一起旅游？你能介绍一下他们是怎样的人吗？

19. Hva er typiske karakteristikk ved folk som reiser individuelt?

你认为喜欢自由行的人有哪些典型特征？

20. Hva kvaliteter trengs for å reise individuelt?

一个人如果要自由行，他需要具备怎样的品质？

21. Føler du at du har oppnådd noe fra individuell reise?

你自己认为从自由行中得到了什么？

22. Føler du at du har forandret deg gjennom individuell reise?

经过自由行，你觉得自己有什么变化吗？

23. Hvordan finansierer du reisen?

你的旅游经费从哪里来？

24. Hva er de viktigste utgiftene når du er ute og reiser?

在出境游中，对你来说哪些花费最重要？

25. Påvirker din reiseerfaring hvordan andre folk oppfatter deg?

你的出境旅行经验是否影响了周围的人对你的看法？

26. Har din reiseerfaring påvirket ditt liv i Kina?

你的出境旅行经验是否影响了你在中国的生活？

27. Hvordan tror du dine reisevaner vil være om 10 år?

未来十年你认为你的旅游习惯会怎么样？

28. Hvilke negative sider var det med å reise til Norge? Og positive?

来挪威自由行最大的难处是什么？好处呢？

Litteraturliste

- Airey, David, og King Chong. 2011. *Tourism in China: Policy and Development Since 1949*. London: Routledge.
- Amundsen, Frederik. 2016. "Ny innholdsstrategi på visitnorway.com." Lest 25.11.17. <http://visitnorway.org/blog/2016/10/10/ny-innholdsstrategi/>.
- Arlt, Wolfgang Georg. 2013. "The Second Wave of Chinese Outbound Tourism." *Tourism Planning & Development* 10 (2):126-133.
- Bailey, Murray. 1994. "Outbound Markets: China Outbound." *EIU Travel and Tourism Analyst* 6:19–35.
- Bauman, Zygmunt. 2002. "Foreword by Zygmunt Bauman: Individually, Together." In *Individualization : institutionalized individualism and its social and political consequences*, redigert av Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim, xiv-xix. London: Sage.
- Beck, Ulrich. 1994. "The Reinvention of Politics: Towards a Theory of Reflexive Modernization." In *Reflexive modernization : politics, tradition and aesthetics in the modern social order*, redigert av Ulrich Beck, Anthony Giddens og Scott Lash, 1-55. Cambridge: Polity Press.
- Beck, Ulrich. 1997. *Risiko og frihet*. Oversatt av Are Eriksen. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.
- Beck, Ulrich, og Elisabeth Beck-Gernsheim. 2002. "Individualization : institutionalized individualism and its social and political consequences." London: Sage.
- Beck, Ulrich, og Elisabeth Beck-Gernsheim. 2010. "Foreword: Varieties of Individualization." In *iChina: the rise of the individual in modern Chinese society*, redigert av Mette Halskov Hansen og Rune Svarverud, xiii-xx. København: NIAS Press.
- Beck, Ulrich, Wolfgang Bonss, og Christoph Lau. 2003. "The Theory of Reflexive Modernization." *Theory, Culture & Society* 20 (2):1-33.
- Bergseng, Anne. 2015. "Disse turistene er mest lønnsomme." *Verdens Gang*. Lest 24.11.17. <https://www.vg.no/forbruker/reise/reiselivsnyheter/disse-turistene-er-mest-loennsomme/a/23485808/>.
- Chen, Ganghua, Jigang Bao, og Songshan Huang. 2014. "Segmenting Chinese Backpackers by Travel Motivations." *International Journal of Tourism Research* 16 (4):355-367.
- China Daily. 2017. "More Chinese students return from overseas in 2016." *China Daily*. Lest 25.11.17. http://www.chinadaily.com.cn/china/2017-03/01/content_28398389.htm.
- China Outbound Tourism Research Institute, COTRI. 2016. "Market Report: 2016 Autumn." redigert av Wolfgang Georg Arlt. Hamburg, Germany.
- CNTA, China National Tourism Administration. 2017. "China Tourism: 2016 Statistics and 2017 Economic Predictions." Lest 24.11.17. http://en.cnta.gov.cn/Statistics/TourismStatistics/201710/t20171013_842558.shtml.
- Dagsavisen. 2017. "Kinesisk turistboom." *Dagsavisen*. Lest 24.11.17. <http://www.dagsavisen.no/reise/kinesisk-turistboom-1.978341>.
- Dai, Bin, Yiyi Jiang, Liqiong Yang, og Yiliang Ma. 2016. "China's outbound tourism – Stages, policies and choices." *Tourism Management* 58:253-258.
- Du Cros, Hilary, og Liu Jingya. 2013. "Chinese Youth Tourists Views on Local Culture." *Tourism Planning & Development* 10 (2):187-204.
- Fugmann, Rainer, og Berenice Aceves. 2013. "Under Control: Performing Chinese Outbound Tourism to Germany." *Tourism Planning & Development* 10 (2):159-168.

- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge, England: Polity Press.
- Gobo, Giampietro. 2011. "Ethnography." In *Qualitative Research*, redigert av David Silverman, 15-34. Los Angeles, Calif: Sage.
- Granseth, Tom, og Statistisk Sentralbyrå. 2012. *Norsk Turisme*. Vol.126, Statistiske analyser (1993: trykt utg.). Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Guo, Yingzhi, Samuel Seongseop Kim, og Dallen J. Timothy. 2007. "Development Characteristics and Implications of Mainland Chinese Outbound Tourism." *Asia Pacific Journal of Tourism Research* 12 (4):313-332.
- Hammersley, Martyn, og Paul Atkinson. 2007. *Ethnography: principles in practice*. 3rd ed. London: Routledge.
- Innovasjon Norge. 2016. "Kinesiske Feriereisende." Lest 26.11.16.
<http://www.innovasjon Norge.no/contentassets/222a060f4f274da2b6c5f2ede1a2742b/in-turistundersokelsen-2016--kinesiske-feriereisende.pdf>
- Jørgensen, Matias Thuen, og Carina Ren. 2015. "Getting "China Ready": Challenging static and practice based configurations of the Chinese tourist." *An international journal for Asia-Europe relations* 1 (1):19-34.
- Kambele, Zephaniah, Guoxin Li, og Zongqing Zhou. 2015. "Travelers' Information-Seeking Behaviors." *Journal of Travel & Tourism Marketing* 32 (1-2):141-152.
- King, Brian, og Cam Hong Tang. 2009. "China's Outbound Tourism during the 1980s—A Socio-Political Perspective." *Anatolia* 20 (1):18-32.
- Kristensen, Anders Ellemann. 2013. "Travel and Social Media in China: From Transit Hubs to Stardom." *Tourism Planning & Development* 10 (2):169-177.
- Kvale, Steinar, og Svend Brinkmann. 2009. *Interviews: learning the craft of qualitative research interviewing*. 2nd ed. Los Angeles, Calif: Sage.
- Lim, Francis Khek Gee. 2009. "'Donkey Friends' in China: The Internet, Civil Society, and the Emergence of the Chinese Backpacking Community." In *Asia on Tour: Exploring the Rise of Asian Tourism*, redigert av Tim Winter, Peggy Teo og T.C. Chang, 292-301. USA and Canada: Routledge.
- Nettavisen. "Hvem er verdens beste turister?" *Nettavisen*. Lest 24.11.17.
<http://reisetips.nettavisen.no/hvem-er-verdens-beste-turister/>.
- O'Brien, Kevin J. 2006. "Discovery, research (re)design and theory building." In *Doing Fieldwork in China*, redigert av Stig Thøgersen og Maria Heimer, 27-41. København: NIAS Press.
- Osti, Linda, Lindsay W. Turner, og Brian King. 2009. "Cultural differences in travel guidebooks information search." *Journal of Vacation Marketing* 15 (1):63-78.
- Peräkylä, Anssi. 2011. "Validity in research on naturally occurring social interaction." In *Qualitative Research*, redigert av David Silverman, 365-382. Los Angeles, Calif: Sage.
- Silverman, David. 2000. *Doing qualitative research: a practical handbook*. London: Sage.
- Silverman, David. 2016. *Qualitative research*. 4th ed. Los Angeles, Calif: Sage.
- Statistisk Sentralbyrå. 2002. "Variabeldefinisjon: Feriereise." Lest 26.11.17.
<http://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/1178/nb>
- Sæther, Elin. 2006. "Fieldwork as coping and learning." In *Doing Fieldwork in China*, redigert av Stig Thøgersen og Maria Heimer, 42-57. København: NIAS Press.
- Tang, Xiaoyun. 2016. "The historical evolution of China's tourism development policies (1949–2013) – A quantitative research approach." *Tourism Management* 58:259-269.
- Tsang, Eileen Yuk-Ha. 2014. *The new middle class in China: consumption, politics and the market economy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- Tse, Tony S. M. 2013. "Chinese outbound tourism as a form of diplomacy." *Tourism Planning & Development* 10 (2):149-158.
- UNWTO, World Tourism Organization. 2013. "China's new national tourism strategy set to increase outbound tourism." Lest 24.11.17. <http://media.unwto.org/en/press-release/2013-03-25/china-s-new-national-tourism-strategy-set-increase-outbound-tourism>.
- UNWTO, World Tourism Organization. 2017. "Chinese tourists spent 12% more in travelling abroad in 2016." Lest 24 november. <http://media.unwto.org/press-release/2017-04-12/chinese-tourists-spent-12-more-travelling-abroad-2016>.
- Wang, Hongyu, Miosi Kong, Wenjing Shan, og Sou Kuan Vong. 2010. "The Effects of Doing Part-Time Jobs on College Student Academic Performance and Social Life in a Chinese Society." *Journal of Education and Work* 23 (1):79-94.
- Wang, Yue , og Pauline J. Sheldon. 1995. "The Sleeping Dragon Awakes: The Outbound Chinese Travel Market." *Journal of Travel & Tourism Marketing* 4 (4):41-54.
- Xiang, Yixian. 2013. "The Characteristics of Independent Chinese Outbound Tourists." *Tourism Planning & Development* 10 (2):134-148.
- Yan, Yunxiang. 2009. *The individualization of Chinese society*. Vol. 77. Oxford: Berg.
- Yan, Yunxiang. 2010. "The Chinese path to individualization." *The British Journal of Sociology* 61:489-512.
- Yang, Dennis T. 2015. *The Pursuit of the Chinese Dream in America: Chinese Undergraduate Students at American Universities*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Yin, Robert K. 2014. *Case study research: design and methods*. 5th ed. Los Angeles, Calif: Sage.
- Zhang, Guangrui. 2008. "China's Tourism Since 1978: Policies, Experiences, and Lessons Learned." In *Tourism in China*, redigert av Alan A. Lew, Lawrence Yu, John Ap og Guangrui Zhang, 13-34. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Zhang, Guangrui. 1989. "Ten years of Chinese tourism: profile and assessment." *Tourism Management* 10 (1):51-62.
- Zhang, Hongjuan. 2017. "中国游客出境自由行的市场短板及提升途径, (Kinas individuelt arrangert utenlandsreise-markeds svakheter og hvordan å forbedre dette)." *Economic Relations and Trade* 4:81-84.
- Zhang, Li. 2010. *In search of paradise: middle-class living in a Chinese metropolis*. Ithaca N.Y.: Cornell University Press.